

ROMAN

No

9

Kuulsaim Poola kirjanik
Henryk Sienkiewicz
(1846–1917) „Quo vadis“ autor, millise
romaani eest sai ta Nobeli kirjandus-
auhinna. (Poola rahwuspüha puhul,
3. mail.)

Р. К. Андреевич
Есть НСВ КИЖК
Библиотечка
Raamatukogu

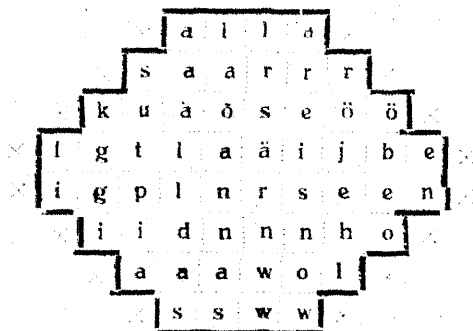
SP
7593

KIRJASTUS-OSAÜHISUS „ARENG“
TALLINN, 1928. A. VII. AASTAKÄIK

Hindmõistatus

Nr. 9 (147).

Kokkuseadnud: Karl Oja, Pärnus.

Ruutudes paigutada tähed õieti, nii et annaksid pahemalt paremale lugedes järgmise tähendusega sõnad:

Aeglaselt edasijõudew.
Weresoon.
Põhja Ameerika ühismik.
Ettewõtte algus.
Köögiaine.
Teede ääres kaswaw taim.
Loom omaduse järele.
Asundus.

On sõnad õieti seatud, annawad ristidega märgitud ruudud lugedes ülevalt pahemalt alates, kuni uuesti ülesse ühe wanasõna.

Lahendused tulewad saata „Romaani“ talitusele, Tallinn, märgusõna all „**Hindmõistatuse lahendus**“ kuni 15. juunini 1928 a. Lahendusi võib saata mitu ühes ümbrikus ehk panna „Romaani“ talituse (Müüriwahe t. 16) sissekäigu juures (trepikojas) asuwasse kirjakasti. Lahendajate nimed awaldatakse „Romaan“ nr. 12. (150).

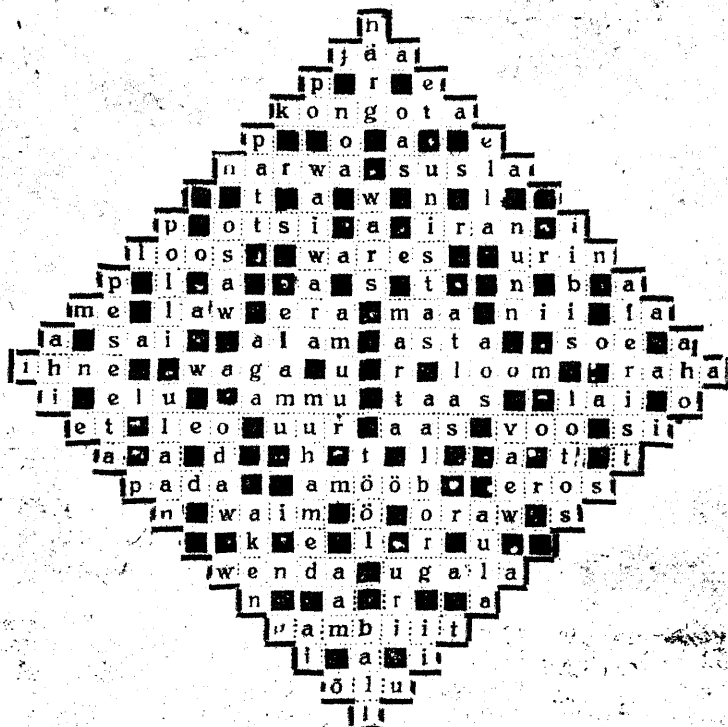
Õigete lahenduste saatjate wahel loositakse wälja: 1) 1 ilukõites aastakäik „Romaani“ 1923. 2) Marie Under—Sinine puri; 3) Friedebert Tuglas—Hingemaa.

Loosimine on 22. juunil s. a. kell 2 p. l. talituse ruumes.

Õlendus. Hindmõistatuse nr. 8. (146) wõitude loosimine on mitte 8. mail, waid 8. juunil s. a. kell 2. p. l. „Romaani“ talitus.

Hindmõistatuse lahendus

Nr. 5 (143).

Romaan

Ilmub kaks korda kuus.

SISU: Luise Westkirch: Kui armastus räägib. — Zane Grey: Lindprii. — A. Ivars: Miss Turandot. — P. Grünfeldt: — Linnulaul. — Ph. Lotin: Armastusesild. — Lew Tolstoi: Hanedejagamine. — Jaapani jutt: Jamada kell. — Ed. Andoy: Argpüks. — Koloman Porzsolt: Neli aastaaega. — Andres Silla: Millal. — T. C. Bridges: Mees Montevideost. — Tött ja nalja

Nr. 9 (147)

Mai 1928

VII aastakäik.

Kui armastus räägib.

Saaja kirjaniitu Luise Westkirch'i romaan.

9

Ermingard oli jälle mitma hakanud, kui linade wabel woodis puhkas, aga seeford olid need pisarad, mis kergendusi töid Pikkamisi jäi ta muutsumine tafemaks ja harmemaks nagu wäsinud lapsel. Wiimaks tõstis ta pifut pead ja waatas mehele, kes tema juures liikumata walwas, silmad maas. Ja pikkamisi, aralt wabanes ta käsi waiba alt wälja—wäike, ümmargune käsi, mille kuuju Emil nii wäga armastas — ja wajus kergesti kui hingedhl ta kaele.

„Emil, wasta mulle aujasti, nagu küfiks sinult armas Jumal: kas armastad sa mind tõesti — tõesti?“

Emil kumardas ta kohale.

„Ermingard,“ wastas ta tõsiselt, „kui ma sind täna õhjel meeleheitel linna pimedatel tänawatel otsisin, oli mul kindel nõu: — kui minu nurjatus sinu oleks surma ajanud, hommik ei oleks mind enam leidnud elawate kirjast. See on tõsi, nii tõesti kui ma sinult andeksandmist loodan.“

Neiu suust tuli sügaw õnneohje.

„Nii on see hea. Kui ma sulle armas olen — siis on kõik hea.“

Ja käsi Emili käes, uinus ta magama.

Weel kaua istus Emil.

Alles kui neiu hingetõmbed süwenesid ja rahulikumaks jäid ning ta erutatud weresooned rahu leidsid, wabastas ta oma kae õrnasti neiu käest ja puges tasakesi ise oma tuppa.

Ta wõttis kapist ühe kirjapoozna ja kirjutas: „Proua arwenõunik Freimann Westikán.9. Armuline proua!“

Mul oli õnn Ermingardi leida. Kuna ta isanajja tagasi minna ei taha, siis andsin ta ühe oma isaliku sõbra hoole alla, kelle kaitse all ta on kaistud seni, kuni ma ta oma naisena wõin wiia oma kodu. See peab nii ruttu sündima, kui olud lubawad. Selks otstarbeks palun ma härra arwenõunikku mulle kätte saata Ermingardi paberid ja oma luba temaga abielumiseks.

Kõrge aupakkumiselega

Emil Jeller.“

Siline sügishommik loitis, kui ta kirja kinni pani.

Ta läks wälja tänawale ja leidis peagi ühe tuttawa poisikehe, kes wäikeste jootraha eest kirja kättetoimetamise oma peale wõttis.

Proua Kornelia ei olnud sel õöl riidest wälja saanud. Pärast seda kui ta ühes Karolinega asjatult oli Ermingardi otsimast koju tulnud, wiibis ta lohutamatumal ülewal arwenõuniku woodi ees, kes, sügawasti haawatuna, tegi, nagu ei oleks ta teda näinudki, mõnikord tasakesi ohkas nagu närwilitus walus, aga abitaasa hoolitfewale küsimusele waja ei arwanud

wastata. Ta tahtis olla haige, raskesti haige. Mässumeelne naine pidi aru saama, mis see tähendas, kui ta tema ärrituse tähelepanemata jättis.

Rahutult rändas meeleheitlik ema tema woobi eest akna juurde, akna juurest uffe juurde. Dütar surmud — mees võib olla suremas — kas oli see võimalik, et see kõik mõne tunni jooksul murdus, millele ta oli ehitanud oma elu? — Aga koidu ajal helistas Karolina ja tõi Emili kirja.

See oli lunastus.

See oli arm.

Kornelia langes Karolinele kaela, oma seisuse uhkust unustades.

„Ta elab! — Frimingard elab!“

Kiri käes, jooksis ta oma mehe juurde.

„Theobald! Theobald! Ta elab! — Meie laps elab! — Loel Loel!“

Freimanni kähatas, pilgutab, luges.

Waikides andis ta kirja tagasi.

„Kas sa siis ei rõõmuista, Theobald? Räägi ometi! Räägi ometi wiimaks!“

„Et mina pean rõõmuistama, on tingimata ebaloogiline oletus. Kes minu tütar oli, häbis tab mind, ja minu laulatatud naine tõstab minu wastu mäsju ning laheb mul abitult mu waluks käes woodis lamada.“

„Anna mulle andeks, Theobald. Ma olin ju oma laps eest otse suremas — sinu laps on ta ju ka. Ta elab, Jumalale tänu, ta elab!“

„Wanal ajal,“ wastas Theobald, „tahtis isa oma tütarj ennem surmalt kui autult näha. Toorkord olid inimesed suuremad. Nad olid — hm — mulle enam sugulased.“

„Aga mees, kes ta effiteele saatis, tahab teda ju endale naieks. Kas ja seda ei lugenud?“

„Sellega pole mul asja.“

„Theobald! — Ega sa ometi oma luba ei haffa keelama?“

„Ütlen sulle, sellega pole mul asja, ja ma keelan sul sellest rääkimise ära.“

Ta ajas enese woodist üles ja hakkas riietuma. „Tahan rääkida Mieskega — hm jah — onupoeg Mieskega. Siis teen oma osuse ja teatan selle sulle.“

„Theobald,“ ütles Kornelia, kes oma meest tundis, „mõtle ka oma ametile. Sinu tütre abielu teeb kõik pahanduse olematuks. Frimingardi enesetapmise kawatjus ja sellega kooskäiwad kuulujutud on sulle ju ülemuse ees palju kahju teinud.“

Freimann tõstis pea ja kergitas kulme. Tõsi, naisel oli õigus. Aga seda ta ei ütelnud.

„Ma räägin onupoeg Mieskega,“ kordas ta awaäärikult.

Waewalt mõttis ta enesele einestamisjeks aega.

Mieske oli kodus, aga kõige pahemas tujus. Mitte waid sellepärast, et kõik ta wälised ärid olid luhha läinud — mingisugune äraandlik lõhn oli temast ka ministreile ninasse läinud, ja tema sekretär teatas Mieskele, et ministrit jutulepääsmiseks enam wähematti lootust ei olewat.

Nüüd polnud ka Siegfriedi kofimisel enam mõtet, ja Mieskel oli hea meel, et see kawatjus ilma tema järellaitamiseta oli luhturnud. Tema pojalt olid ju palju paremad wäljawaated kui sel kerjuswaene tüdruk. Üldse oli Mieskel nõu siin äri lõpetada ja omale uut tegewuswälja otsida. Banga lühiajalised arwed wõis ta kergesti lõpetada. Inimesed aga, kes oma elu wõi kapitali Mieskede juures kinnitanud, pidid weel alles maksma, kuid, kümme, kakskümme, kolmkümme aastat, alati maksma. Siis alles waatas ta, kas nende nõudeid rahuldada, wõi — mitte.

Sigarit hammustades kuulas Mieske Freimanni aruannet ja mõtles muudele asjadele.

„Ja kes tahab uskuda,“ lõpetas Freimann, „sel häbematu inimesel on weel nõu — hm — minu tüdri naieks wõtta.“

Mieske lastis figari imestades kuktuda.

„Tõesti? — Soowin õnne. Sul on õnne.“

„Mis? — Sina usud, et mina — hm —“

„Et pead pakkumise kahel käel wastu wõtma. Aga muidugi — sellise standaali järele.“

„Armas Georg, põhimõtted, mida ma kogu elu olen austanud —“

„Tühi loba, põhimõtted, kuidas asjad on, ole rõõmus, kui üldse weel wäimehe saad.“

Ta waatas kella.

„Wabanda, mul on koosolek.“

Külmaft wastuwõtuft rahulolemata ja haawatud iseteaduwuselt rändas Freimanni koju.

Uge kui ka täis kihawat wiha, arwestas ta uuesti Frimingardi abielumisele mitte tahtsusi teha. Rahju küll — suurus üksi maailmas ei aidanud. Darwis oli ka järele anda ja — tark olla.

Anton Feller oli jäänud „Sinisesse Mutti“, segane ja nagu pähelöödud Emili ägedast kallalekargamisest. Nagu külm weejuga olid ta hukkamõistwad sõnad tema kõrge rõõmu lõomasse pragisemud. Ka juuresolijate nägudel ei näinud ta heakskiitmist. Pikkamisi ja nagu kohmetult lagunes ring ta ümber, kuni wana mees üksi jäi — mees oma rahuldatud kättemaksu wõidurõõmuga ja — kummalise kainenemisetundega, mis pikkamisi ta rindu roomas.

Noh, selliste tunnete wastu on kõige parem rohi tuline jook. Feller lastis endale pudeli kerget weini anda ja jõi.

Juba esimese kase klaasi järele sai ta süda kergemaks. Tema Emil oli hea südamega pois, eeskujulik poisu, küll ta rahunes. Muidugi, wististi.

Ja ta ütles enesele:

„Sa üllataksid teda. Nüüd peab ta mulle küll õiguse andma.“

Ja kui ta wiimaks hommiku eel koju waa-rus, oli ta kindel, et Emil temale veel täm-lik on, et ta tema rumalatele armastusajadele nii kiire lõpu oli teinud. Homme kosis ta siis Erna Lachingeri. Ja siis, jah, küll siis muutus elu ilusaks.

Kui Emil koju tuli, magas isa juba ja ei kuulnudki ta kojutulekut.

Hilja hommikul ärkas ta. Ja nüüd muidugi oli ühesjoowastusega ka ta wõiduteadmuse kadu-mud. Ta pea walutas ja südames näris mingi-suguse ufs. Oli see siis tõesti nii ilus olnud, mis ta oli teinud? — Oli see õige olnud? — Wana Freimann, jah, see ei wajanud halas-tust. — Aga tüdruk — tont! Millised filmad tal olid! Ta pill jälgis teda. Ja kuidas Emil talle oli otse waadanud! — Isšand Jumal! Wiimaks oli ta temale tõsijelt pahane! Tema armas pois! Tema ainus ja kõit maailmas! —

Kuttu kargas ta woodist wälja. Ta pidi Emilile ju šhokoladi keetma. Ah, käd tahtis ta temale jalge alla laotada, et heaks teha muret, mis ta temale oli teinud.

Aga Emili tuba oli tühi, woodi puutumatu. Šfegi Zephir puudus.

Anton Feller läks ufs juure ja kuulatas. Muidu ei läinud Emil ju tial nii wana wälja. Kus ta oli? — Miks ei jäänud ta koju? Kas ta tema juurest oli lahkunud? —

Aga ei, raamatud olid veel seal, kirjutus-laud, riided.

Šš Siis tuli Hanna Winter koda mööda.

„Hanna, laps! Kas ei ole ja minu Emili näinud?“

„On ta kadunud, sinu Emil? — Ei mina seda imestaks. Ja ära teeninud oled ja seda, isa Feller. Kas sul häbi ei ole? — Sul on poeg — nii hea poeg, et otsti teist sarnast later-natulega. Ja mis teed sina temale! — Ja tüd-ruk — edew ja halp on ta — aga seda pole ta sinu Emili pärast ära teeninud. Küll ma sulle juba midagi ütlen! — Häbi sulle! Häbi sulle!“

Hanna mööbus, jättis ta seisma.

Anton Feller kahmas kättega oma peast kinni. Kui juba Hanna, kes mitte eriti pehme südamega ei olnud, teda nii kangesti huffa mõistis, mis oli tal siis veel Emililt oodata? —

Emil oli hommiku wana jälle läinud Jrmingardi juure, Waleska Orloffi kass süles.

„Siin toon ma sulle midagi elawat, arm-sam, et ja enmast ei tunneks nii waga üfsiku olemat, kui ma teenistuses olen. On waene, waefeks jäänud olemus. Ole tema wastu hea.“

Jrmingard silitas kassi, kes enda koha tut-tawas toas tundis kodu olemat.

„Seda tahan ma teha. On armas kass.“

„Minu šober, härra Knoll, külastab sind, enne kui ta „Seitsittähese“ teenistusse tuleb. Teda wõib ja pimekasti peast usalbada. Aga muidu hõia ufs lufus. Ära ja aga kellegile teisele ufs awa. Kuuled sa?“

„Ma pean ufs lufustama? On siis häda-ohju?“

„Jah, sinu wanemad wõiksid su ära wiia.“

Jrmingard waatas temale šarafilmi näkku.

„Ksa teeks see sulle walu? — Mingisuguse nõuga ei jaa nad mind kaasa wõtta. Oh Emil, ma ei jaks seft õnneft meel aru saada, et nüüd sinu oma olen, ilma kartufeta ja saladufeta ja igawestil! — On see siis tõsi?“

Emil pani oma käewarred ta õlgade ümber. Tasakeši ütles ta neiuks kõrwu mõned šonad, mida see juba nii kaua oli igatsenud.

„Ma armastan sind!“ —

Wana kelner tuli warsti ja temale meel-dis ta armsa Emili pruut warsti waga.

Siis lufustas Jrmingard ufs, mängis Zephiga ja mõtles magusas wäimuses ja sü-gawa mugawufega pärast suurt walu Emilile ja oma armastufele. Selle juures ei weninud ta tumid pikaks.

Kord aga awanes ometi ta ufs.

Proua Kornelia oli majast wälja pugunud.

Süda tõmbas teda wastupanematu jõuga lapse juure, ja temale awas Jrmingard. Kaks sekun-dit feisid mõlemad tummalt üksteise ees. Siis wõiksid nad nuttes üksteise ümbert kinni. Šfi-mest korda olid ema ja tütar üksteise leidnud.

Waheajal toimis Emil „Seitsittähese“ oma teenistust rahulikult, mahalööbub silmil, ülla rahuga nagu igal teiselgi päewal.

Wargfelt ja rahutult silmitses teda Lachin-ger. Škandaakilugu ratsutas tuule seljas, kiire-mini ja laiemale lewides kui raadiošade. Ja wastuwõtkitumad antennid on joogitohad. Härra Lachinger teadis kell kahelja hommikul juhtumist „Sinises Mutis“ nii täpselt, nagu oleks ta ise seal olnud. Ta oli üllatunud ja tun-dis wõikust. Šial ei oleks ta oma kauaegset abilišt seesuguse salatigeduse wõimaldajaks ar-wanud. Ja selle mehe oli tema tütar kangel kaelselt enesele wälja walunud! Sellele mehee-

oli ta teda oma isaarmastuse pimestuses otse pakkunud! — Lachinger oleks selle eest palju annud, kui see ei oleks sündinud.

Ja nüüd, tõesti! — tuli see häbemata mees tema juure ja palus teda aupakkivalt nelja filma all jutule võtta. Seda ei võinud ta tagasi lükata. Lufaselt, tummalt osutas ta ja sammus tema ees oma kontori.

„Noh? Mis on?“

„Ta ei pakkunud Emilile tooligi.“

„Härra Lachinger,“ algas Emil, „Teie olete minu vastu alati olnud lahke —“

„Loodan, kõigi oma teenijate vastu.“

„See annab mulle julgust paluda.“

„Kas sel mehikesel on tõesti nii palju häbematusi? —“

„Proua Drloff'i värandus annab mulle võimaluse väikest äri avada. Sellepärast tahaksin Teilt paluda —“

Lachingeri filmad läksid juureks.

„Äri tahate Teie avada?“

„Pean enese tegema iseseisvaks, härra Lachinger, kui abiellun.“

„Teie abiellute?“

„Breili Frimingard Freimanniga.“

Emil oli filmad üles tõstnud ja vaatas peremehele kindlasti silma.

Ja jatkas:

„Ega Teie minult ometi midagi muud ei oodanud?“

Lachingeri nägu läks heledaks. Jumalale tänu, see mees, kellest ta alati suurt lugu pidanud, kellele ta Erna oma südame kinkinud, polnud mitte kaabakas.

Kiiresti ulatas ta Emilile käe.

„Arvestage minuga, Feller. Kus ma Teid nõu või jõuga võin aidata, seal sünnib see. Ja — minu südamlis õnnespoold!“

Tema Erna pidi enese üle võidu saama. Ja kuidas asi oli, sai ta ka võidu. Erna oli ju tark ja vahva. —

Wana Feller aga ei läinud täna oma kohale kirikumurgale. Ujalehed kaenla all, hulkus ta „Seitsittähe“ ümbruses. Kartlik nagu koer, kes peremehe poolt karistust kardab, seis ta eemal ja ta pill inimese enese poja saladasse kujukse. Kas oli ta tema kaotanud?

„Kui sinu teost õnnetus võrsub, siis sul poega enam ei ole,“ nii oli Emil ahwardanud. Kas oli õnnetus võrsunud? — Mis oli väikesest Freimannist saanud? — Kus ta oli?

Ta ei julenud küsida, ja keegi ei ütelnud temale seda.

Viimaks widewikul, kui ta sihitumast ümberhulkumiseft väsimuna nurelikult poja toas põrnitses, tuli Emil.

Ta kargas jalule, ruttas temale vastu.

„Emil! — Emililene — — kas oled minule veel kuri? Wasta — mina —“

„Jäta see,“ ütles Emil. „See on olnud.“

„Ma ju ei aimanud, et sulle seega võiksin südamervalu teha, Emil! — Jssand Jumal, ma kiskusin enesel naha seljast, kui see sinu teeks õnnelikuks. Ma mõtlesin, waata —“

Emili pahem käsi tegi tõrjeliigutuse.

„Kuule. Mul on sinuga rääkida. Tahan oma elu muuta Rendin väikese äri —“

„Rendid? — Mistarwis rentida, Emililene, kui ja Erna Lachingeri „Seitsittähest“ võtab — —“

„Mina abiellun Frimingard Freimanniga.“

„Wanake wajus kõksi.“

„Jssand Jumal kõrge taemas!“

„Sinu eest kannan ma ikka hoolt. Pead ajalehe müümise lõpetama ja oma elu ise oma meele järele sisse seadma. Võib olla, et jääb siia meie endisesse korterisse —“

„Wanake ringutas käsi.“

„Bisarad jooksid tal üle põskede alla.“

„Sinu juure ei tohi ma jääda? — Sa lükkad mu enesest ära? — Muud rõõmu ja õnne mul maailmas ei ole kui mu poeg — ja see lükkab minu eemale! — Nagu väljaetud koer pean ma kusahil nurgas vaikelt kärmama! — Emil!“

Ta wajus põlwili, tõstis wanutades käed. „Ma lepin ju kõigeaga, mis tahad. Ma matan maha oma ilusa uenäo, et sina „Seitsittähes“ walitseb. Abiellu Freimanniga! — Tee kõik, mis sulle meeldib — ainult — jäta mu oma juure!“

Emil jäi kõwaks.

„Ma ei või sulle midagi lubada, isa. Kõik oleneb waid Frimingardist, kas ta sind selle järele, mis sa temale tegid, veel oma lähedal sallib.“

Anton Feller nuttis enese sel õpsel magama. Kuidas oli ta oma kättemaksukawatfufe täide minekut igatsenud. — Ja nüüd pidi ta selles hukkuma, nagu mesilane sureb oma pistesse. Mustad enesetapumõtted wenisid ta peast läbi.

Uga äärmuseni ei pidanud asi minema.

„Fringard palus tema eest.“

„Ta on sinu isa, Emil, ja ta on sulle armas. Kuna mina olen nii üldõnnelik, ei pea tema meelt heitma. Võta tema ometi meie juure, küll me juba läbi saame.“

Seitsaadik on Anton Feller oma minijale peaaegu sama ustaw ja alandlik kui pojale.

Noor Feller on Lachingeri nõu ja toetuse abil eri häilg. tingimisel rentinud väikese wõitrasemaja ja tema õnneliku käe juhtimisel tõuseb see äri alataja. Isa Feller aitab teda ja ikka harwemaks jääb tema joowastus. Proua

Kornelia külastab tihti tütar, rõõmustab Frimgardi õnne üle ja ei kaota lootust, et lord ja Theobald tee tütre juure leiab. Ta loodab armastuse võlu peale. Kas ei ole see kahesurma-waenlase lapsed kokku saatnud läbi wiha ja kättemaksu? Kas ei ole ta tuhmit unistajast teinud elurõõmsa edasipüüdja? — Kas ei ole ta temale eneseleegi, kes oli abiellumiseft saa-

dif rõhutatud, jõudu annud ise oma kaskija tahtmise vastu oma eesimud lapse poole hoida? — Isegi wana Felleri wana wiha on ta ümber muutnud soojaks armastuseft ta waenlase tütre vastu. Kuidas ei võiks ta siis wõitu saada isa südameft, kes kõik ära wõidab, tema, kes isegi kividest roosid wälja meelitab? (Lõpp.)

Sindprii.

Ameerika kirjaniiku Jane Grey romaan.

2

Wististi polnud Stewens haawatud, sest ta istus kindlasti sadulas ja Duane inestas juft sel hetkel tema hiilgawat ratsutamiskunsti. Mehel oli ees sadulas suur pamp ja ta wahtis alatafa tågasi.

Paugud olid lõpnud, aga kisa lähenes. Duane nägi mitut relwastumit ratsanikke lähenevat. Siis andis ta oma hobusele kannuiseid ja kihutas minema, nii et Stewens temast mööda ei saanud. Aga see jõudis talle peagi järele ja naeris, aga ta silmis puidus lustilikkus. See oli kurivaim, kes neis tantsis. Ta nägu oli pisut kahwatunud.

„Astusin parajasti kaupluseft wälja,“ kisedas Stewens. „Sattusin juft wana tuttawa peale. Mees laskis mulle pääsift kohe järele. Usin, nad tahawad meid jälgida.“

Nad ratsutasid mõne penikoorma, enne kui tagaajamise tunnuseid nägid. Kui ratsanikud metsaft nähtawale tulid, ratsutasid Duane ja ta kaaslane teise metsa poole.

„Puude wahel ei saa hohused meile midagi teha,“ hüüdis Stewens.

Duanel oli sama arwamine ja ta ei waadandud taha. Ta ratsutas edasi ja kuulis oma järel Stewensi hobuse kahjalööke, kes temale kanna pealt järgis.

Päikese loojamineku ajal jõudsid nad jõe äärde pajupöösastesse. Duane hobune lööftutas ja oli wahuga kaetud. Alles kui nad jõest olid läbi jõudnud, peatus Duane ja laskis hobusel hinge tõmmata.

Stewens ratsutas madalale liiwasele kalda-joomele. Ta mankas sadulas. Illatusehüüdedega kargas Duane sadulast ja jooksis Stewensi juurde.

See oli kahwatu, nagu higiga kaetud. Tema särgi fogu esikülj oli werine.

„Te olete haawatud?“ kisedas Duane.

„Muidugi, kes tont wõib belda, et ma seda

ei ole? Kas olete nii lahke ja aitate mind siin seda pampu lahti teha?“

Duane tõstis raske pambu maha ja aitas ka Stewensi sadulast. Stewensil oli punakas waht huultel ja ta sülitas werd.

„Miks teie midagi ei ütelnud?“ hüüdis Duane. „Seda ma ei arwanud; näisite olemat terve.“

„Lufe Stewens wõib labrata kui eit, aga mõnikord wõib ta ka suud pidada. Kõnelemine ei oleks hea olnud!“

Duane palus teda istuda, eemaldas särgi ja pesi tal were rinnaft ja seljalt. Kuul oli rinda kannis sügawalt tabanud ja kehast läbi jooksnud. Ratsasõit, mille juures haawatu iseenast sadulas ja raske pamp hoidis, oli otse inetege. Duane ei taibanud, kuidas see wõimalik olnud ja ei lootnud, haawatule midagi head. Aga ta waigistas werejooksu ja sidus haawad kinni.

„Brown oli selle poisi nimi,“ ütles Stewens. „Temal ja minul oli tüli ühe warastatud hobuse pärast, kelle ma temalt Huntsvilles jälle üle löin. Kord oli meil sellepärast juba lastmine. Kui ma hobust Merceris parajasti tahan pöörda, näen ma seda Browni ja näen teda enne kui tema mind näeb. Olesin wõinud ta maha lasta, ei tahtnud aga murda ausõna, mis Teile oliin annud. Lootsin, et ta mind ära ei tunne. Aga ta nägi mind ja laskis esimesena. Mis te selleft august arwate?“

„Näeb kannis paha wälja,“ ütles Duane ja ei wõinud lustilikule haawatule silma waadata.

„Arwan, et asi paha on. Aga mul on juba olnud õige pahu haawu ja olen läbi teinud. Mõtlen, et sellestki jagu saan. Nüüd, Buck, tehke mulle pöösastesse ase, pange pisut toidumoonu ja wett mulle käepärast ja tehke, et kaote.“

„Teid siia üksi jätta?“ küsis Duane ägedasti. „Muidugi! Mina teiega minna ei saa, seda te näete. Brown ja ta sõbrad tulevad meile kufagilt üle jõe järele. Teil on selles mängus kõige paremad hantsid.“

„Mis teeksite teie minu asemel?“ küsis Duane uudishimulikult.

„Baneksin plehtu ja päästaksin oma naha,“ lausus Stewens.

Duane tundis kaldumust selle kinnituse juures kahelda. Ta otsustas oma teguviisi ilma pikema jututa korraldada. Kõige eeliti jootis ta hobuseid, täitis reisipudelit ja reisilähkvi weega ja sidus siis pambu oma hobuse selga.

Siis tõstis ta Stewensi ta kõrwile, hoidis teda sabulas kinni ja juhtis hobused papupööstastesse, kus juures ta walis kõwa pinna või rohumaad, kus hobused wähe jälgi järele jätsid. Seda tehes sattusid nad teerajale, millest Stewens arwas, olla hea, kui metsikus kohas teest kinni hoitakse.

„Uun, parem on pimedas otsekõhe edasi minna, kuni ma hobuseturjalt maha kukun,“ lõpetas Stewens naerdes.

Duane, sünge ja täis muret, haawatut hooliga filmas hoides, ratsutas seda rada mööda fogu õõ ja ei peaturnud enne päikesetõusu.

Siis oli ta wäsinud ja wäga nälgjane.

Stewens näis olewat wiletsas seisukorras, kui ta oli weel elaw ja lustilik.

Duane lõi laagri üles.

Haawatu lükkas toidu tagasi, palus waid whiski ja wett ning sirutas enese pikali.

„Buck, kas tõmbaksid mul kingad jalast?“ küsis ta nõrga naeratuslega kahwatu näol.

Duane täitis ta soowi. Ja küsis eneselt, kas põlatul sellejuures küll soow oli kingades mitte surra. Stewens näis aimawat, mis Duane mõtles.

„Buck, minu wana armastas ütelda, mina olla wõlla jaoks sündinud. Aga seda ma ei olnud — ja oma kingades surra tähendab pea-aegu sedajama kui wõllasse sattuda.“

„Teil on lootust sellest mööda saada,“ ütles Duane.

„Kindlasti. Aga ma tahaksin, et asi kingadega ometi korras on. Ja kui ma sellest üle olen, siis pea meeles, et ma sinu sõprusest suurt lugu olen pidanud.“

Siis sules ta filmad ja näis magawat.

Duane ei leidnud hobustele jootmis kohta, aga seal oli suur hull kustemärga rohku, kuhu ta nad sõõma sidus.

Miipea kui see sündinud, walmistas ta enesele õige tawaliku sõõgi. Väike paistis soojasti, kui ta magama heitis, ja kui ta ärkas, lõomas päike läänes.

Stewens oli weel elus, aga hingas raskesti.

Hobused olid näha. Kõik oli wäikne, wäljasarmatud putukate sumin pööstastes. Duane kuulatas tüki aega, siis tõusis ta ja läks hobuste juurde.

Kui ta nendega tagasi tuli, leidis ta Stewensi ärganult, heledail filmil ja heas tujus nagu alati; ka silmanähtawalt kõbusamana.

„Kuule, Buck,“ ütles ta, „ma wiibin weel sinu juures ja mul on jõudu weel teine õõ ratsutada. Kõik, mida wajan, on lonks pudelist. Mita mind, kas tahad? See oli hea lonks. Mulle näib, ma olen kaotanud kõik were, mis minus peitus.“

Kuna Duane ruttu walmistatud toidu ära söi, asjad pampu sidus ja hobused sabuldas, rääkis Stewens edasi. Temal näis olewat rutt Duanele kõik ära jutustada, mis maast teadis. Weel üks õõsõit — siis olla nad wäljaspool tagaajamise hädasoitu, ifka lähemale jõudes Rio Grandele ja põlatute salaurgastele.

Kui aeg oli sabulasse astuda, ütles Stewens:

„Arwan, ja wõid mulle mu kingad weel kord jalga tõmmata.“

Naeru kiuste, mis neid sõnu saatis, aimas Duane selles surmawalt haawatu eeltunnet.

See õõsõit muutus selleläbi kergemaks, et teerada küllalt nii lai oli, et kaks hobust said kõrwu käia ja Duanel wõimalik oli ratsutada ning Stewensit sabulas hoida. Kõige suurem raskus oli hobuseid sammu pidamas hoida. Nad olid traawimisega harjunud ja see ei olnud Stewensile wäljakannatataw.

Puna kustus läänes; nõrk järeltkuma seisis weel pisut aega; algas pimedus; hiilgawalt ilmusid tähed.

Tüki aja pärast lõpetas Stewens rääkimise ja wajus sabulas kokku. Duane hoidis hobuseid sellest hoolimata sammus, ja pikkamisi möödsid tunnid, nagu ei oleks tahtnud koidik enam tulla.

Ja kui ta tuli, leidis ta põgenejad rohelistelt laagriplatilt ühe jõeefese kaljuselt kaldalt. Nagu surmud kandam wajus Stewens Duane käte wähele, ja pill tema kõhnale näole näitas Duanele, et põlatul wõimne ratsasõit selja taga oli. Ta teadis seda ise. Sellegipärast eelistus ta wapper rõõmsus.

„Buck, mu jalad walutawad hirmsasti rasketest kingadest,“ ütles ta ja ta süda näis palju kergemaks saawat, kui Duane need tal jalast oli ära wõtnud.

Kummaline oli see rääkimine kingadest, mõtles Duane. Ta walmistas Stewensile wõimalikult mugawa aseme, siis alles mõtles ta enesele.

Stemens wöttis jutulõnga sealt üles, kus ta temal eelmisel bööl oli lasknud langeda.

„See teerada hargneb siin, aga iga oks juhib sind augu juure, kust ja leiad inimesi — wähe sarnaseid sinule — mõned nagu mina — ja karjakaupa hobusewargaid, rõõmleid ja teisi parasitte. Seal walitseb kerge elu, Bucl! Aga sinul pole seal sugugi kerge. Sina ei sega ennaft iial nende hulka. Saad olema üksit hunt. Mina näen seda. Kui mees jõuab üfsindust kanda ja relwa suhtes kiire on, siis on elu üksiku hundina kõige parem. Mina ei tunne seda. Aga poistele seal saab olema mees, kes üksikult elab, kahtlane. Ja kui neil hea juhus on, tapawad nad sinu.“

Mitu korda nõudis Stemens wett juua. Ta oli whisky unustanud wõi ei wajanud seda enam. Ta häääl jäi ikka nõrgemaks.

„Kra räägi,“ ütles Duane. „Rääkimine kurnab sinu jõudu.“

„Ma pean weel rääkima, Bucl. Jõuan lõpule,“ wastas haawatu isemeelselt. „Waata, feltjimees“, sellele, mis mina ütlen, mõid sa olla kindel. Ja see on sulle kasulik. Sest laagrissi alates kohtame — kohtad sina inimesi. Ükski neist ei ole aus inimene. Kõik samasugused! Wõib olla mõnikord üks teisest parem. Olen elanud Rio Grande kaldal kaksteistkümmend aastat. Seal leidub kolm suurt salka põlatuid. Ring Fisher — usun, sa tunned teda, sest ta on poole omast elust mõõda saatnud lugupeetud inimeste seas. Ring on tore, hea pois. Oleks hea tema salka minna. Siis on Chesheldine, kes Rio ääres Rim-Rocki ümbruses liikus. Tema on põlatute pealik. Ei ole teda iial näinud, kuigi ma ühe öö tema laagris mõõda saatsin. Wiimastel aastatel on ta rikkaks saanud. Mõned räägiwad, tema olla sealt lahkunud. Aga Bland — Blandi tunnen ma aastaid. Ja olen temaga palju läbi käinud. Blandil on kõige suurem salk. Arwatawasti saab sa temaga ühes wõi teises kohas ta asupaigas kokku. Temal on niiütelda päris liim. Tema koondab alati mängijaid ja relwafangelasi. Bland on arwata kakskümmend inimest tapnud, et mitte kaasa arwata Mehisiko närusid.“

Stemens jõi lonksu wett ja puhkas pisut.

„Arwatawasti ei saa sa Blandiga läbi,“ jatkas ta siis. „Oled liig sile ja ilus pois, kes ülemusele ei wõi meeldida. Sest ta peab naifi laagris. Peale selle saab ta armutade olema sinu laskniseosawuse peale. Tema peab sind silmas. Bland pole narr, waid armastab oma nahka. Usun, mõni neist teistest salkadest oleks sulle parem, kui ja ei taha üksikult jääda.“

Nähtawasti oli Stemens nüüd kõik ütelnud,

mida ta juhatuseks ja õpetuseks oli tahtnud ütelda. Ta jäi wait, pikutas kinnisilmil.

Päike tõusis soojendawalt. Tuul kahistas meequtpuudes; linnud sulistastid madalas wees. Duane lamab ja unistas. Megajalk äratas teda midagi. Stemens kõneles weel kord, aga hoopis muutunud toonil, lällutades:

„Brown oli selle poisi nimi . . . meil oli tüli hobuse pärast, mille ma tal Huntsvilles üle löin. Tema warastas ta esiti. Brown — seljatangune kangelane. Kuule, Bucl, kui seda Browni kord kohtad . . . Meie oleme nüüd feltjimehed.“

„Ma mõtlen temale, kui teda kohtan,“ ütles Duane.

See sõna näis Stemensi rahustawat. Ta katsus pead tõsta, kuid ei jaksanud enam. Kummaline wari roomas üle ta kareda, prongsiwarwanäo.

„Mu jalad on nii raske. Oled sa mu kingad tõesti jalast ära wõtnud?“

Duane näitas neid temale, aga ei olnud kindel, kas Stemens neid weel wõis näha Surtja jules jälle silmad ja ümises kõiksugu sõnu. Siis unustas ta. Duane uskus, et see kui lõpp on. Walwates ja oodates möõdus päew.

Enne päikese loodet ärkas Stemens ja ta silmad paistisid olewat selgemad.

Duane tõi märsket wett, arwates, et feltjimees seda kindlasti nõuab. Tagasi jõudes ei annud Stemens mingit märki, et ta weel midagi soowib. Tema ümber oli midagi firawat, ja äkki mõistis Duane, mida ta ütelda tahtis: „Seltjimees, sina — olid — mulle — us-taw,“ jostistas Stemens.

Midagi mõimsat firas ta hääles, ja Duane märkas midagi nagu imestust tema kõhnal näol. Stemens paistis temale nagu wäike laps. Duanele oli see filmapilk tõsine, loonulik, lihtne ja koormatud saladusega, mida ta ei taibanud.

Ta kandis furnukeha jõesängi ja kandis sinna huniku kiwe peale, et temal oma tunnus oleks. Siis saduldas ta oma feltsilise hobuse ja riputas ta relwad sadulanõõbi külge. Siis kargas ta oma hobuse turjale ja ratsutas wide-wikus pikkamisi mäeteed mõõda ülespoole.

4

Kolmandal päewal pärast neid sündmusi, kella üheksa ja kümne wahel enne lõunat, ajas Duane mõlemad hobused wiimaseft, eriti karedast mäest üles. Siis seisis ta Rim Rocki harjal, waatas alla ilusale rohelinele orule oma jalgade ees, kollasele, weniwale, päikese käes firawale Rio Grandele, Mehisiko majesteetlikule, metsikule mäelagendikule lõunas.

Duane polnud aimust hinge kohanud. Oli

tee malinud, mis temale paistis olevat kõige õigem, ilma vähemagi mõtteta, kuhu see ta wiis — ainult et ta pidi alla jõudma jõe äärde, oli talle selge, samuti see, et kogu kitsas org armatawasti pidi olema mõnede põlatute peiduurgas.

Ja tõesti: siin metsikus murgas wõisid põlatud endid tunda julgetena!

Duane oli wiimast kaht päewa tarwitunud selleks, et kõige karedamat ja rasemat mäeteed mööda, mida ta iial käinud, üles ronida. Kui ta nüüd allaminewale teele waatas, uskus ta, et kõige pahem osa teest tal veel ees seisab. Arwatawasti oli veel kakstuhat jalga alla jõe äärde. Nagu küll tungis ja peitus roheline rohuga ja paplitega kaetud org paljaste, kollaste kaljumüüride wahel, weeluseks ja kojutuseks üliwäsinud filmadele. Duanel oli rutt alla lagendikule jõuda ja puhkusepaika leida, ja ta algas allaminekut.

Teerada kuulus selliste hulka, mida mööda käia ei saa. Hobuste kabjad lahtistasiwad kiwid tema taga. Aga lühikese ajaga jõudis ta orgu, kuhu ta kiilu kitsast otsast jõudis. Siin woolas oja selget wett kaljust ja juhiti suuremalt osalt wehistaniskraawidesse. Ja ta ise jõi enese täis nagu rändaja, kes kõrbest mageda wee allika leiab. Siis kargas ta sadulasse ja ratsutas alla orgu, täis uudishimulikku ootamist, kuidas teda seal küll wastu wõetakse.

Org oli palju laiem, kui see mäeteelt oli paistnud. Hästi kastetud, roheliste puudega ja rohuga, nähtawasti hoolikalt haritud, oli ta Duanele suureks üllatuseks.

Igal pool sõid hobused ja weised. Iga paplikalt warjas madalat ätti, mil sawiseinad.

Duane nägi mehhihlasi põllutööil, aga ka ratanikke. Nüüd läks ta mööda majast, mis oli eistest suurem ja millel oli lahtine weranda. Keegi naisterahwas — noor ja ilus, mõtles ta — waatas temale läwelt järele. Wuidu ei paistnud keegi teda tähele panemat.

Nüüd laienes teerada tänawaks ja see minigijuguseks platsiks, mis oli piiratud hulgast sawiüritidest. Oli näha hobuseid, koeri, weiseid, mehhiho naisi ja lapsi, walgeid mehi. Kellegil ei paistnud olevat tööd. Ka ei käsinud keegi Duanelt, kuni ta ratsutas walgete meeste poole, kes ühe maja warjus lonkisid. See oli nähtawasti küla kaupluse ja kõrts. Seest maja seest kajas tume hääletekomin.

Kui Duane peatas, kajas maja warjus lonkimast hulgast wali hüüe:

„Tahan kõneda, kui see pole Lufe hobune!“

Teised said tähelepanelikult, kiitsid hüüdjaga õna õigeks. Tõusti ja tuldi Duanele wastu.

„Mis sina arwad, Guchre? Kas see ei ole Lufe kõrb?“ küsis esimene hüüdjaga.

„See on sama kindel, kui sul mina näos on,“ wastas Guchre.

„Siis on see õige,“ naeris teine, „sest Bosomeri mina tõuseb nagu mägestik maastikust üles.“

Mehed asusid Duane ette, ja kui ta neid külmawereliselt filmitseis, tunnistas ta enesele, et neid küll igalpool wõiks desperaadobena ära tunda. Mehel, keda teised Bosomeriks nimetasid ja kes nüüd ette astus, oli hirmus nagu torkawate kollaste filmadega, määratu ninaga, mustjashalli nahaga ja karmaste, liiwawärwaliste juustega.

„Wõõras, kes Te olete? Ja kust olete kõrwi saanud?“ küsis ta.

Tema kollased filmad puurisid Lufe hobuseste, sadulas rippuwatesse relwadesse ja wiimaks, karedalt ja loikawalt Duanesse.

Küsimuse toon ei meeldinud Duanele, ja ta waitis. Ta nägi wälja, nagu wiibiks ta waim ainult poolikult asja juures ja nagu filmitseks ta uudishimulikku hümiga midagi, mis seal temale kallale kargas ja ta rinna pani paisuma. Ta mõistis; see oli sama kummaline erutus, mis teda hiljuti wallanud ja sundinud oli kokkupõrget Gal Bainiga otsima. Nüüd oli see waid teisifugusen. — wägewam.

„Wõõras, kes Te olete?“ küsis keegi teine mees pisut wiisakamalt.

„Duane on mu nimi,“ tuli lühike wastus.

„Kust saite selle hobuse?“

Duane wastas lühidalt.

Tema sõnadele järgnes lühikene waitus, mil mehed teda filmitsejaid. Bosomer keerutas wurrusid.

„Arwan, on õige, et Lufe tõesti furi. Wuidu ei oleks ta hobune ja püss teise käes,“ ütles nüüd Guchre.

„Mister Duane,“ algas nüüd Bosomer kergesti puurimal toonil, „mina olen juhustikult Lufe seltsimees.“

Duane filmitseis teda tolmustest, kulunud sabastest kuni laia lonkaabuni. See pill näis Bosomeri wihasawat.

„Ja mina nõuan hobuse ja püssid omale,“ lisendas ta.

„Teie wõi keegi teine wõib nad saada, mis on mul sellega asja? Sellepärast ma nad siia tõingi. Aga pakid kuuluwad mulle,“ ütles Duane. „Ja kuulge, mina rawitsefin Teie seltsimeest. Kui Teie ei oska wiisakamalt rääkida, siis oleks parem, kui oma keelt taltjutaksite.“

„Wiisakalt veel kah!“ lausus Bosomer pilkawalt naerdes. „Mina Teid ei tunne. Kust teame, et Teie Stemensit ei tapnud, ta hobust ei

varastanud ja ainult juhuslikult siia sattufite?"

"Teil on minu sõna. Sellest aitab," vastas Duane teravasti.

"— — ? Teie sõna ma ei vaja. Mis ma sellega teen? Olin Lufe eriline seltsimees!"

Nende sõnadega pööras Bosomer, lükkas ühe kaaslase kõrwale ja läks kõrtsi, kust ta kisa ja käre wälja kajas.

Duane kargas sadulast maha ja wiskas ratsutid hobusele kaelale.

"Wööras, Bosomer on tulipea," ütles Cuchre. Ta ei paistnud olemat waenulik, samuti teised.

Samal kriitilisel hetkel tungis kari mehhi kõrtsijärgi wälja, nende ees suur, kena, tugew mees, kellest kohe näha, et ta juht oli. Mehel oli piklik nägu, leekimpunane habe, külmad sinisilmad, mis Duanet teravasti silmitsesid. Ta polnud tekkjalane, pealegi ei wõinud Duane üheski neis meestes omamaalast ära tunda.

"Minu nimi on Bland," ütles suur mees awwäärselt. "Kes olete ja mis Te siin teete?"

Duane waatas Blandile, nagu ta teistele oli waadanud. See põlatute pealisk näis olemat mõistlik, kuigi ta ei olnud wiisakas. Duane kordas oma lugu, seekord enam üfifitasjalikult.

"Mun Teid," vastas Bland kohe. "Mun, et märkan kohe, kui keegi waletada tahab."

"Arwan, olete õigel teel," ütles Cuchre. "Lugu Lufega, kes tahab, et tal saapad maha tõmmataks, tabab märki. Lufe kartis alati, et wõib kingades surra."

Seda nalja kuuldes naersid pealisk ja ta mehed. "Oma kingades surra" tähendab nende keeles wägivaldselt, äkilist surma.

"Teie nimetate ennast Duaneks — Buct Duaneks?" küsis Bland. "Olete selle Duane poeg, kes aastate eest kõige parem rewolwri-kangelane oli?"

"See ma olen," vastas Duane.

"Pole Teie isa iial kohanud ja olen selles wööras," ütles Bland naljatades. "Teie olete ka mõnesse loosse mäsitud ja pidite tulema reisile, milline lugu see oli?"

"Oli tüli."

"Tüli! Teie mõtlete lastmisest?" eksamineeris Bland. Ta näis olemat uudishimulik, mõtlisk.

"Jah, see lõppes lastmisega. Paraku," vastas Duane. "Mun, ei tarwitse noorelt Duanelt enam küsida, kas ta mehe maha lastis," jatkas Bland nõõkawalt. "Hea küll, et Teil minu laagris tüli oli. Aga kuidas asi on, arwan ma, teeksite hästi, kui ennast siin warjafite."

"Tähendab see hariliku nõrkust, et siit kaofsin?" küsis Duane rahulikult.

"Mitte just seda," vastas Bland, nagu oleks ta ärritatud. "Kui see siin pole waba koht, siis niisugust ei olegi maailmas. Siin on kõik ühesugused. Kas tahate minu salgaga ühineda?"

"Ei, seda ma ei taha."

"Hea küll. Arwan ka, et kui seda teeksite, Bosomeri see ometi ei rahustaks. On paha poiss. Üks kawalam meestest, kel alati jänu on kedagi tappa. Suurem osa kawalaid meestest on ju ainult kiitlejad. Ka Bosomer tunneb waid üht wärmi, ja see on punane! Ainult Teie huwides soowitan ma Teile jälle teele minna."

"Tänan. Aga kui see kõik on, siis tahan jääda," vastas Duane.

Rääkides oli tal tunne, nagu oleks ta endast kangel olnud.

Bosomer ilmus läwale ja lükkas kõrwale mehed, kes teda tahtsid tagasi hoida. Wabanedes nende käest, kargas ta edasi ja haugatas nagu kuri koer. Nähtawasti oli ta kõrtsis wahaeaga tarwitanud napsutamiseks ja enda wihafeks rääkimiseks. Bland ja teised astusid ruttu kõrwale ja jätsid Duane üfifipäini.

Kui Bosomer Duanet liikumatult ja silmitsedes nägi, sündis temas kummaline muudatus. Ta jäi äkki seisma, nii et mehed, kes talle järele kippusid, küllalt ruttu ei saanud kõrwale minna, waid talle kuhjas ette jooksid.

Duane nägi kiiret liigutust ja märkas teaduwusetult, mis see ja wastase äkiline peatus tähendasid. Bosomer oli jultunud ja oli oodanud, et leiab oma ees taganewa, wähemalt üllatud wastase. Duane, seda märkas ta müüd, ei olnud üks ega teine. Ta hammustas raudu ja wäriin käis taht läbi. Duanel oli peaaegu, nagu tunneks ta seda oluforda arwamata. Ta sai kollaste filmadega Bosomerist aru. See oli wälja tulnud teda tappa. Ja müüd, ehk küll teda midagi wöõra olekus tagasi hoidis, tahtis ta weel tappa. Nagu paljud tema laadi inimesed oli ta oma kire ohwer — tappa tapmise pärast.

Duane aimas, et Bosomeri äkki tõusew waha ei kihutanud. See oli just ta õnn. Sel hetkel oleks tapmine talle rõõmu toonud. Wõimalik, et Bosomer tüli ettekaane oli unustanud. Arwatawasti oli ta tõestatud arwamistest Duane lastmisefunsti üle. Aga ta ei lausunud sõnagi. Ta seisis tükk aega liikumatult. Silmad kahwatus, tarretud, parem käsi nagu kullitüüs.

See moment andis Duanele wõime waenlase filmist lugeda miskit, mis teo eel käib. Aga Duane ei tahtnud tappa. Sellegipärast

pidi ta lastma ja ta kawatšes Bosomeri teha võitlusvõimetuks.

Kui Bosomeri käsi liikus, puristas Duane revolver tuld. Nimult katsi pauku kõlasi Duane relvast — ja Bosomer kukkus purustatud parema käega; ta kirus hirmsasti, väherdas tolmus ja katšus revolverit pahemaga kätte saada. Aga kui ta feltšilised nägid, et Duane teda ainult hädasunnil tahtis tappa, tungisid nad Bosomeri ümber ja takistasid teda jõledust tegemast.

5.

Kõigist juuresolijatest näis olevat Cuchre see, kel kõige enam kaldumust näis olevat tema uudishimule lahkesti vastu tulla. Ta juhtis Duane ja ta hobused oma väikese suvima ja juure, sidus hobused lahtisesse kuuri kinni ja võttis neilt sadulad ära. Siis kogus ta Stemenji relvad ja palus külalist oma majja astuda.

See seisis koos kahest ruumist, mille aknad olid eesriieteta ja pörandad paljad. Ühes ruumis oli vaipu, relmu, sadulaid ja ratsuteid; teises seisis kimine kolle, hõõweldamata laud ühes pingiga, kaks magamispink, kõõgikapp ja mõnesugused nõrgised keedunõud.

„Deppige sellega, kuni siia tahate jääda,“ ütles Cuchre. „Mina pole selle ilma warast rikas, aga mida siin näete, see kuulub mulle ja Te olete teretulnud.“

„Tänan. Jään natukeseks ja puhkan. Sain hästi läbi,“ ütles Duane.

Cuchre heitis temale kiitwa pilgu.

„Puhake. Min Teie hobused karjamaale.“

Cuchre jättis Duane ühispäini koju. Duane närwid loidusid ja ta pühkis higi otsaesistelt. Ta kannatas mingisuguse valu või uimastuse käes, mis mitte koha ei möödunud. Võttis wõõralt, ajas kuue maha ja sirutas waipadele pikali.

Ja mõtles: kus ma puhkan või magan — mis võib homme sellepärast teijiti olla. Ei puhkus ega uni wõinud wäljawaadet hallile tulewikule muuta.

Temale oli armas, kui Cuchre jälle kergelt ja elawalt tuppä astus, ja ta silmitses oma peremeest esimest korra terawasti.

Cuchre oli elatumud. Wähesed juuksed, mis tal weel olid, olid hallid, nagu siledaks aetud ja kortsus, silmad pilgutawad pikast wahtimisest päikese käes ja ubus. Selg oli tal küüras. Jga peene kondifene ilmutas nõrgendamatu jõudu ja wastupidawust.

„Kas soowite juua või suitsetada?“ küsis ta.

Duane raputas pead. Whisky polnud talle tundmatu ja juba kuueistkümnest aastast alates oli ta kesspäraselt suitsetanud. Aga nüüd tundis ta kummalisel wiisil tülgaastust muudele ärritusabinõudele mõeldes. Selget teadmust tal ei olnud, mida ta tundis. Ta tundis midagi metsikut oma weres, midagi, mis teda iseennast kartma ajas.

Cuchre raputas kaastundlikult oma halli pead.

„Näib, et Te ennast just wõõrana ei tunne. Kui lastmine tuleb, panen mina plehku. Kui wana Te olete?“

„Kakskümmend kolm.“

Üllatatult waatas Cuchre temale.

„Siis olete ju alles poisike. Ükskui, et olete vähemalt kolmkümmend. Duck, olen kuulnud, mis Blandile jutustasite, ja minu oma mõistus ütles mulle, et Teie kurjategija ei ole. Lastmine enesekaitseks pole kuritegu.“

Duane, kelle süda rääkimises kergendust leidis, jutustas enesest rohkem.

„En,“ wastas wanamees. „Olen elanud palju aastaid Rio ääres ja olen näinud sadandeid noori mehi, kes olid pidanud põgenema. Enamik neist polnud palju wäärt. Ja kaua nad siin ei püsinud. Rio ümbrus oli kurjategijate kodupaik kõigist riikidest. Olen maganud pangalaekuritega, wõltsijatega, warastega ja mõrtjukatega samal pingil, lähidalt, kõitjugu kaabakatega, kes siin Teksase kurimail ümber hulkusid. Inimesed nagu Bland ja erandid. Tema pole Teksase mees — seda näete temast koha. Salk, keda ta walitseb, on igast ilmakkaarest kofku woolanud ja nad on wintšed mehed, selle peale võite kihla wadada. Glawad rikkalikult ja kergesti. Kui nende wahel ei oleks lastmist olnud, siine elanikkond oleks palju suurem. Rim Rock ei ole koht rahulikule, wiisakale poisile. Olen kuulnud, et Blandile ütlesite, teie ei taha tema meeste hulka astuda. Selle eest ei waata ta teile mitte just lahete pilkudega. On teil pisut raha?“

„Mitte palju,“ wastas Duane.

„Kas võite mängust elada? Wahest ostate kaarte mängida?“

„Ei.“

„Kas tahate hobuseid warastada või elajaid rööwima minna?“

„Ei.“

„Kui teie raha lõpeb, millest tahate elada? Siin tööd ei ole, mida aus noormees wõiks teha. Teie ei või mehhilastega karja hoida. Blandi mehed kõmmutaksid teid põlbudel ja wäljadel. Mis tahate teha, mu pois?“

„Jumal teab jeda,“ vastas Duane lootuseteta. „Elan kuni raha ial jatkub, ja siis — nälgin.“

„Olen waene mees, aga nälga teie ei jure, kuni minul veel midagi on hamba alla panna.“ Jälle inestab Duane.

See oli fara inimlik, hea, abivalmis, mida ta juba Stewensi juures märganud. Duane ofus põlatute üle oli selle omaduse tähele panemata jätnud. Ta ei olnud neis mingisugust woorust oletanud. Tema kui ka kogu maailma jaoks seal kaugel väljas olid need mehed waid kurjategijad, ilma wähemagi lunastawa ilmeta.

„Olen teile wäga tänulik, Cuchre,“ vastas Duane. „Aga enesest mõista ei wõi ma teie seltsis elada, ilma et ma oma osa elamiskuludest tasun.“

„Seda tee, kuidas see sulle meeldib, nii pois,“ ütles Cuchre heas tujus. „Nüüd teed tule üles, ja mina kannan söögi eest hoolt. Oskan küpsetada, Bucl. Pead mu leiba maitsma. Seda ei tee keegi minuist paremini.“

„Kust saate tagawara?“ küsis Duane, oru läbipääsmatule seisukorrale mõeldes.

„Mõni asi tuleb üle jõe Mehhitost, muu tuleb jõe mööda. Jõel käib see kui lennates. On enam kui wiisjada inglise penikoormat lähemasse linna. Blandil on mozoid — Mehhitok laewamehi. Mõnikord toob ta moona ka jõe mööda üles. Waadake, Bland müüb tuhat weift Ruubasse. Ja need karjad tulewad paadiga jõe mööda alla laewale wehada.“

„Kust tulewad need weised, kes jõe mööda alla jaadetakse?“ küsis Duane.

„See ei ole minu asi,“ vastas Cuchre lühidalt. „Mina jeda töeti ei tea. Olen Blandile karja ajanud, aga ta ei ole mind nendega ial saatnud Kim Rockist läbi.“

Duane leidis nagu mingisugust löbu kujukuses, et temas millegi wastu oli huwi ärganud. Ta oli undishimulik midagi teada saama Blandist ja tema rõõwlikalgast, ning rõõmus, et tal mõtlemiseks oli ainet. See oli pääsmine ta piinast. Ta tahtis unustada. Järgmisel tunnil unustas ta, rõõmustas, et söögi walmistamisel wõis aidata ja ka ise süüa.

Cuchre pesti keedu-ja lauanoõud puhtaks, riputas ja asetab nad harilikule kohale, pani kübara pähe ja pööras ukse poole.

„Tulge kaasa wõi jääge siia, kuidas ise tahate,“ ütles ta Duanele.

„Tahan siia jääda,“ ütles Duane tasakesi. Wanamees lahkus majast ja kadus lustilikult wilitades.

Duane watas ringi mõne raamatu wõi aialehe järele, et saaks midagi, mida wõiks lugeda. Aga kõik, mis ta trükituna leidis, oli mõni sõna pabrumpaberil ja kuulutus paberist tubaka-

koti taguküljel. Siin polnud temal nähtawasti midagi teha. Ta oli puhunud, ei wajanud enam pikutada. Ta hakkas edasi ja tagasi rändama, ühest toanurgast teise. Ja käies mõtles ta oma saatuse üle järele.

Ta leidis ainult, et tal kummaline tung oli käega relwa juure kahmata. See wõis sellest tulla, et ta kiiret rewowrimõtmist oli harjutanud. See wõis aga ka tulla kitsast ühendusest, mis tema ja selle relwa wahel seisis. Temas põles soow — elada!

Oleks ta samas õnnetus seisukorras olnud kui praegu, aga selle wahega, et keegi ei soowinud teda wangistada wõi wõllasse saata, siis ei oleks tung elu ja wabaduse järele temas nii wõimukas olnud. Elu ei meelitanud ju mitte nii hiilgawalt. Juba oli ta hakanud selles kahlema, kas veel ial tohtis koju minna. Aga mõtlust lõpetada nagu wäsinud südamega argpüks, enesele käeraud lasta kättele panna ja wangi minna, jooõnud kiiteja cowboy eest plehku panna wõi enmast mõnel elajalikul piirirõõwlik maha lasta lasta, et see waid oma rewolwrikäepidemele ühe kriipsu wõiks juure kratstida — see oli wõimatu Duanele, sest et tal wõitleja temperament oli.

Sel tunnil kuulus ta waid saatusel ja isesejündinud waimule. Sellepärast pidi rewolwer olema elaw osa temast.

Ja ta algas harjutust, millele ta kaua wahet pidanud — relwa kiiret kättekahmamist. See oli müüd tõsine, tibe tegewus, millest olenes elu ja surm. Ta ei tarwitfenud lasta, sest kindel sihtimine oli loomuand ja tema wõis oma silmadele kindel olla. Aga rewolwrit sefundi muredosal kätte kahmata — jeda oli waja harjutada, ja ta otjustas selles saawutada kõrguse haripunkti, mis mehel ial wõimalik on.

Kkki jäi ta waiksest seisma, käis toas edasi ja tagasi, istus, lastus pikali, mõttis igalugu seisukohti ja harjutas igal kehaseisul rewolwrit tõmbama. Ta harjutas, kuni palawaks läks ja wafis, kuni tal käewars walutas ja käsi nagu põles.

Ta otjustas neid harjutusi iga päew jatkata ja korrata. See oli vähemalt midagi, mis teda igawatest tundidest üle aitas.

Hiljem läks ta paplisaalga jahedassee warju. Oma seisukohast wõis ta oru suurest osast üle waadata. Teistel asjaoludel, tundis ta, oleks ta sellise ilusa koha üle rõõmu tunnud. Wististi oli see põlatute asundus. Ta nägi hulka mehhitlasi, kes Blandiga tingimata ühe waiba all seifid. Ra nägi ta hiiglasuuri madala põhjaga paate, mis jämedalt tehtud, jõe kaldal ankrus seiswat. Rio Grande meeres kaugel kõrgel kaljuküngaste wahel edasi. Rõõis, mis keske

fügamale majus, oli risti üle laia jõe tõmmatud ja mingifugune wana plank, mida arwatawasti parweks tarwitati, seisis teise kalda ääres ankrus.

See org oli ideaalne redupait põlatute karjades, kes siin juurel mõõdul töötas. Tagajamist üle Rim Kocki pubenema mäe ja teeradade polnud neil karta. Oru lahtist otja wõidi waenlaste wastu, kes jõe mööda alla tulid, kergesti kaitsta, ka kui neid enam oli kui põlatuid. Mehhihõõse pääsmine oli kerge ja kiire. Mis Duanele mõistatada andis, oli küsimus, mil kombel Blandil lorida läks loomi õgemööda alla wita, ja ta küsis eneselt, kas see karjarööwel tõesti oma warastatud kauba alla webas.

Duane oli mististi hulga aega kingul unistanud, sest kui ta majja tagasi tuli, oli Euchre juba tuld kohendamais.

"Rõõmustan nähes, et sa enam nii kahwatu pole kui enne," ütles ta teretuseks. "Tule sisse, söök on koha walnis. Wähemalt üks lohutam tõsiasti on siin laagris."

"Milline?" küsis Duane.

"Rällaldane hull mahlast weiseliha. Ja ei maksa kuigi palju."

"Aga see makstab hapuid sõite ja lastmisi, paha südame tunnistusi ja tihti ka elu sinna juurde — kas see midagi ei ole?"

"Mina ei tea midagi pahast südametunnistusest. Minu oma pole mind weel ial hannustanud. Ja mis puutub inimeludesse, siis on need Telsfases odawad."

"Kes on Bland?" küsis Duane, ruttu jutuwainet wahetades. "Mis teate temast?"

"Meie ei tea seda, kes ta on ja kust ta tuli," wastas Euchre. "Mististi on ta ju noorena Telsfasesse sattunud. Nüüd on ta kolme- ja neljakümne wahel. Mäletan, kuidas ta aastate eest mõistlikult rääkis, mitte nii e karjunud ega nii toores polnud kui nüüd. Bland wist küll ta õige nimi ei ole. Ta teab palju. Wõib arstida kui arsti ja tööriistu tarwitada. See on wiis, mis inimesi walitseb. Mati jõuab siia wärskaid, kes ta salga tulewad, ja kui ei oleks mängu ega rewolwrit, tal oleks nüüd tuhat meest."

"Kui suur on ta salg nüüd?"

"Arwan ligi sada. Urw muutub. Blandil on mõned wäikesed laagrid ülewal ja all jõe ääres. Ka on ta mehi loomade koonduskohetabel."

"Kuidas suudab ta nii suurt wõimu üle waadata?" küsis Duane. "Critti kui salgas palju pahu elemente leidub? Duke Stevens ütles, tema et armastawad Blandi. Ja mina kuulsin kufagil, et Bland olla päris kurat."

"See ta on. Kurat! Rõwa kui kiwi, hirmus

äge ja tal pole sõpra peale kahe, kes on ta paremaks kääks: Dame Rugg ja Chesh Allaway. Bland laskeb ei millegi pärast. On inimesi tapnud ei millegi pärast, täitsa põhjufeta. Põhjus, miks inimesed tema ümber koguvad ja tema küljes ripuvad? Tal on julge redupait ja tema on raha. Bland on rikas Delbasse, tal olla sadatuhat peesot ja hull kulda kufagil peidus. Aga ta on oma rahaga helde. Mängib selle maha, kui ta seda ei ole pannud laewalaadungi täi loomade alla. Pillub raha. Ja tõsi asi on, et tal alati on rohkesti raha, ükskõik kus ta wiibib. See hoiab salga-koos. Näpane, neetud raha!"

"Jme, et nad teda weel pole ära tapnud. Rõik need aastad piirill!" hüüdis Duane.

"Jah," ütles Euchre kindlalt, "tema rewolver on alati kärmem kui teistel, kes teda heameelega oleksid tahtnud tappa. Nii on asi."

Euchre wastus jahutas Duane huwi filmapilguks.

"Mis nüüd puutub kärmest käerannet," jatkas Euchre, "siis räägitakse laagris palju teie oskusest. Te teate, Buck, et meie keskel, kes me oleme tagaetud inimesed, midagi nii suurt respekti ei arata kui kiire käsi rewolwriga. Kuulsin täna Blandi ütlemat — ja ta ütles seda tõsijelt ning järelmõttikult — teie sarnast ei olla ta weel ial näinud. Ta on teid täpselt silmitsenud, ütles ta, ja ei saanud teie kätt jälgida, kui rewolwri kahmasite. Rõigil poistel, kes teid Bosomeriga näinud, oli midagi jutustada. Wo oli rewolwriga osawam kui keegi teine siin laagris. Ta hoidis Chesh Allawayd ja wõib olla isegi Blandi ohjes. Chesh, kõige parem kütt laagris, ei kuulnud juttu teie kiirusest mitte sugugi hea meelega. Bland tunnustas seda ausasti, aga temagi ei näinud seda hea meelega. Paar poissi arwasid, et juhused teid aitas. Aga enamikul oli teine arwamine. Ja kõik waikisid, kui Bland jutustas, kes ja mis teie isa on olnud. Mul tuleb ette, nagu oleksin mina teie isa mõne korra aastate eest San Antonios lastmise juures näinud. Ma pöörasin poiste poole ja ütlesin: "Kas noor Duane end tolligi liigutab, kui Wo mõr rates, weri silmis, wälja tuli? kas ei olnud ta film ja rahuline, kas ei lugenud ta filmad Wo mõtteid? Ja see wälkkiire lastmine, — kas te ei näe, et see perefondlik osawus on?"

Euchre wäikesed filmad pilutasid ja ta andis taiguale, mida ta rullis jahuse kääga plaksu. Nähtawasti oli ta enese Duane eest wõtlikejaks ja tema pooldajaks kuulutanud, uhkusega, mida wana mees tunneb nooremehe wastu, keda ta imestab.

(Järgneb.)

Miss Turandot.

Austria kirjanik **A. Iwars.**

Mr. James Grey nõjatas poolseljakile klubitoolis, seadis laialiaetud sõrmed wastakute ja silmitses teatud heatahtlusega toredat härrat, kes suure kirjutuslaua ääres istus, walgustatud põrandani ulatawast aknast, nii et iga joon ta rööwlinnunäost selgesti silma paistis. Praegu seisis seal kiwine rahu. Mr. James Grey rääkis kahetsewalt, kuid see kahetsus peitus ainult sõnades, mitte hääle wäljenduses ega suu kerges naeratuses.

„Teie ettepanek, mr. Dudy, teeb mulle suurt au, aga ma kardan, et Teile lootust ei wõi anda selle wastuwõtuks.“

Mr. Grey waatas märkusteraamatule, mis ta ees kirjutuslaual seisis.

„Teie olete täna wiies kosilane, kes minu tütre miss Viviane Grey kätt palub, wiies, mr. Dudy.“

Mr. Dudy nägu jäi liikumatuks, maskiks tardunuks.

„Kuni ma pole saanud korwi, seni ma loodan. Mina ei tea, mis teistel neljal oli waekaussi wisata.“

„Noh, kuulge! Esimene oli kapten Hardam, kuulus ookeanilendur. Viviane andis temale, kui ta New Yorgis maandus, loorberipärja, nüüd tahab ta ka tema kätt saada. Teine oli kolonel Mac Graham, salakaubawedajate kuningas, kel suur alkoholilawastik merel on ja kes politseiga lahinguid lööb. Seda teatakse, aga temale ei saa midagi teha. Kolmas oli Hardie Ewerett, wõimatu golfimatador, neljas Dawid Ross, wiljatrusti president. Peate mõndama, tähtsad ja lugupeetud mehed, mr. Dudy. Eile oli siin kolm kosilast. Tunaeile neli, nende hulgas prints Arlekino di Romani ja lord Drinkwater of Loch Katrin. Ma ei taha Teid pikemalt nimede nimetamisega tülitada. Miss Viviane'i soowib igaüks, kel õnn on teda näha. Tema lükkab kõik kosjad tagasi. Talle on antud nimeks miss Turandot, mitte nagu annaks ta mõistatusi lahendada, waid sest et ta ise on mõistatus. Mina küll ei tea, keda ta kord oma käega õnnestab.“

„Mind, mr. Grey,“ ütles Dudy rahu-

likult ja absoluutse kindluse täishäälega.

Mr. Grey wahtis julgele kosilasele näkku sellise näoga, millisega noor koer silmitseb uut wärawat.

„Usun, et olete pagana wähenõudlik, mr. Dudy. Kust Te selle kindluse wõtate?“

Mr. Dudy ei liigutanud see pilgegi.

„Wäga lihtne, mr. Grey. Kui miss Viviane mulle ei tule, olete kuue kuu pärast maksujõuetu.“

Mr. Grey kähwas sirgeks.

„Mis Te õieti mõlete, sir? Kas tunnete minu panka? Tema seisab kindlaminini kui wabaduskuju New Yorgi sadamas.“

Mr. Dudy naeratas peenelt.

„Teie olete põhjendanud wiie wallstreetisuurusega tinatrusti. Kas pean nimetama nende nimesid? Trust on sõlminud pikaajalised lepingud tinakaewandusseltsidega, ainult mitte wana Tom Swayeriga, kelle tinakaewandused Mercedes ja Dolores Uues Mehhikos tookord weesissewoolu tagajärjel ei töötanud ja Teie sellepärast wääratuseta olid. Tinaturu waldajatena hoidsite Teie kauba tagasi ja ajasite hinnad sada protsenti kõrgele. Põnewus on juba wõimatu. Kui murtakse trust läbi, siis kukute Teie oma seltsimeestega põhjatumasse kuristikku.“

Mr. Grey äigas käega üle otsaesise, nagu oleks ta tahtnud sealt salajase mure tundemärke ära pühkida. Oli waja ennast mitte heidutada lasta.

„Teie informatsioonid ei tohiks täpsed olla. Leidub miine wäljaspool trusti, kes meie hindadest kasu saawad.“

Mr. Dudy noogutas.

„Need on produktiooni suhtes nii wäikesed, et wõite kõik üles osta. Wana Swayeri poeg, noor inshener Ralf Swayer, on kaheaastase töö järele kõik miinid seadnud. Sealt tuleb tina, mille hulk üksi wiiskümmend protsenti kogu wajaadusest katab.“

Dudy tegi wäikese kunstpausi ja lõi siis mr. Grey knock-outiga maha.

„Kogu kaheaastase toodangu olen mina ostnud.“

Pikkamisi iga sõna kaaludes küsis mr. Grey: „Ja kui miss Viviane Teie kosjad vastu võtab?“

„Siis astun Teie trusti. Annan miss Viviane'ide homseni mõtlemisaega.“

Mr. Dudy kummardas wiisakalt ja lahkus võimsa teadwusega, et oli mr. Grey kõlbliselt maha lõõnud.

Miss Viviane oli parajasti tahtnud isa tuppä minna, kui Dudy häält kuulis.

Ta oli tulnud läbi elutubade ja jäi eesruumi, mida garderoobitoaks tarwitati, sinna, kuni ta kõik kuulis. Niipea kui mr. Dudy üldtrepi kaudu oli lahkunud, lahkus ka miss Viviane omalt kohalt. Ta loobus kawatsusest isaga rääkida ja läks üldtrepi kaudu kassaruumi, kus ta kauaaegselt peakassahoidjalt, mr. Hannibal Turnerilt, küsis, kui suur tema erakonto saldo on. Mr. Turner ei wajanud seda enam raamatust waadatagi.

„500,000 dollarit, miss Viviane,“ ütles ta. „Kui palju soowite wälja wõtta? Tshekis wõi sularahas?“

Viviane naeraras magusasti.

„Kõik see summa tuhandelistes dollarites, mr. Turner.“

Kassahoidja oli pisut aega kohmetu, siis ütles ta:

„Muidugi, kuidas soowite, miss Viviane.“

Ta awas suure kassakapi tresoori ja wõttis sealt wiis pakki tuhandedollarlisi.“

„Pisut tülikas on neid rahapabereid kaasas kanda. Tshekkides oleks Teil kergem.“

Miss Viviane raputas waid pead ja toppis rahapaberid oma käsikotti.

„Küll saan toime, tänan Teid, mr. Turner!“

Armulikult pead noogutades lahkus ta, kuna mr. Turner temale imestades järele waatas.

Pikkamisi sammus ta suurest büroosaalist läbi, kus ametnikud kahes reas waikselt ja usinalt töötasid. Üsna taga ukse lähedal nurgas istus keegi mustapeaga noormees, kes neiu lähenedes pea tõstis ja tulijale hingetäiel pilgul wastu waatas. Selles pilgus peitus waikne igatsus, segatud tagasihoidud kirega, kui ilus noormees oma pikaripsmelised silmalaud üles tõstis. Miss Viviane oli seda pilku kolm nädalat tagasi esimest korda kohanud, kui ta büroosaalist ju-

huslikult oli läbi läinud. See oli ta südame wõlunud ja ta hinges peatunud. Sestsaadik oli ta büroosaalist iga päew kord läbi läinud, et kohata Ralph Emersoni palawat pilku. Teda nimetati miss Turandot'iks ja ta oli sestsaadik iseene-selegi mõistatuseks. Wäike ametnik ja rikas, paljuimestatud miss Viviane Grey.

Täna tuli neiu Emersoni lauale lähemale ja laskis sellele langeda wäikese, kokkupandud sedeli.

Kassahoidja mr. Turner teatas maja-telefoni kaudu oma peremehele:

„Miss Viviane wõttis täna kogu oma raha, 500,000 dollarit, sularahas kassast wälja.“

Mr. Grey kohmetas. Ta kartis tütre tujusid ja nüüd oli waja teda roopas hoida, sest mr. Dudy ähwardus polnud sugugi naljaasi. Sellepärast wõttis ta telefoni ja laskis enese ühendada Pinkertoni detektuwasutusega.

Auto wurises läbi New Yorgi elawast liikumisest täitunud tänowatesadama poole, kus Manhattoni teise sadamasislla ääres hiiglaaurik „Gigantic“ oma kõrget keha kiigutas. Kolmekümne minuti pärast läks „Gigantic“ Euroopa poole teele.

Auto ei pääsnud rahwatungis edasi.

Miss Viviane ja Ralph Emerson astusid sellest wälja, et lühikest maad kuni laewatrepini jala minna.

Siis wurises üks teine auto kohale. Kolm härrat kargasid sealt wälja. Üks neist puudutas Ralph Emersoni õlga:

„Seaduse nimel wangistan ma Teid alaealise daami põgenemisele meelitamise pärast!“

Miss Viviane nägi, kuidas ta kallim kahe härra seltsis kadus. Tema enese käe alt hoidis isa kinni.

Päew hiljem istus mr. Grey rahulolles oma töötoas. Viviane oli rahustunud ja seisis kodus walwe all. Ralph Emerson istus New Yorgi mitte wäga peenelt sisseseatud politseiwannglas.

Siis ilmus bürooülem oma hommiku-teatega. Selle teate lõpul ütles ta: ametnik Ralph Emerson paluwat, et mr. Grey teda jutule wõtaks.

Mr. Grey tardus.

„Ralph Emerson? On ta siis ametis?“ Bürooülem tähendas imestades:

„Muidugi, mr. Grey; tema tuli nagu alati täpselt ametisse. Olen temaga wäga rahul.“

„Nii? Rahul? Seda on enam, kui mina eneselt võin tõendada,“ naeris mr. Grey pahaselt. „Noh, saake ta siia!“

Ralph Emerson ilmus läwele ja wastas peremehe vihasele pilgule kõige ilusama silmadetõstmisega.

„Ütelge mulle,“ möirgas mr. Grey, „miks on politsei Teid wabastanud?“

Pehmesti ja rahulikult wastas Ralph:

„Maksin kautsjoni, mr. Grey, ja paluksin Teid nüüd oma süüdistus tagasi wõtta, sest et ma miss Vivianega abielluda kawatsen.“

„Mis?!“ Mr. Grey paistis olewat nagu haawatud grizzlykaru. „Miss Vivianega abielluda? Kui wähenõudlik lootus! Minu tütar, miss Turandot, kes enam korwe jaganud kui Teie juukseid peas on! Teie olete narr, mu armas!“

„Sleda mina ei usu,“ wastas Ralph alandikult. „Miss Vivianega abiellumine pole kellegi narrus!“

„Teie olete mitte ainult narr, waid olete ka lollpea, mr. Emerson. Wallandan Teie silmapilk teenistusest. Teie ei kõlba isegi kõige lihtsama töö jaoks.“

„Seda ma õieti ei usu, mr. Grey. Wähemalt olen ma aega kasutanud Teie ettewõtte ulatuse ja asja ajamise tundmaõppimiseks. Mr. Dudyemaksaks mulle minu informatsioonide eäst rikkalikult.“

Nüüd oli mr. Grey käes kord rahulikult ja kaalukalt rääkida.

„Seda Teie ei tee, mr. Emerson. Ma wõtan süüdistuse tagasi ja annan Teile kahjutasu. Ei tea tõesti, miks me peak-sime waenus lahkuma. Teie ettepanek teeb mulle ju au, aga et minu tütar mr. Dudy peab minema, siis pean Teie ettepaneku tagasi lükkama. Teie pole

ju kohane mees miss Vivianele, mõistatusprintsess miss Turandotile.“

„Aga mina usun seda ometi, mr. Grey. Ma armastan miss Vivianet ja tema armastab mind. Tõin ta kaasa, et asi lõpule jõuaks. Wõite seda temalt isè küsida.“

„Mis? Miss Viviane? Tema on ju kodus.“

Tasane hõbenaer sundis teda pöörma. Seal seisis Viviane ja rõomustas üllatusest.

„Ei, pa, mina ennast pidada ei lase. Ma armastan Ralphi ja ei abiellu iia hirmsa mr. Dudyga.“

„Siis häwitad sa minu, Viviane,“ kisesendas mr. Grey meeleheitlikult.

„Oieti mitte, mr. Grey,“ ütles Ralph rahustades. „Minu nimi pole Emerson, waid ma olen Ralph Swayer, Merzedese ja Doloresi tinakaewanduste omanik.“

„Teie olete mr. Dudyga lepingud teinud.“

„Mitte, mr. Grey. Olen juba nädal aega kaewanduste ainus omanik ja ma pole lepinguid kinnitanud. Minult ei saa mr. Dudy naelagi tina.“

„Jah, miks ei ütelnud Teie kohe, kes Te olete, mr. Swayer?“

Ralph proowis oma hingelikumat pilku miss Viviane juures:

„Tahtsin lahendada mõistatust, mille nimi miss Turandot. Küsisin eneselt, kas ta wõib armastada üht ametnikku.“

„Mr. Dudy soowib mr. Greyga rääkida,“ teatas bürooteener.

„Wisake ta trepist alla,“ ütles mr. Grey suureliselt. „Ometi ei, ütelge temale, miss Turandot on leidnud oma prints Kalafi.“

Linnulaul.

P. Grünfeldt.

Üks laul mu kõrwa metsast kaikus —
nii õnnelik . . .
Siis talle äkki järgnes waikus —
nii pikk, nii pikk!

See laul ei taha meelest minna
mul külmaga:
ta kewadiselt pannud rinna
mul kõlama.

Armastusesild.

Albaania jutustus. **Ph.Lotin.**

Paranikingu ja Miruliharja wahel on umbes kakskümmend pika mägielaniku sammu. Tahaks aga keegi ühelt kingult teise minna, siis wajaks ta selleks rännakuks vähemalt kaks tundi. Sest Lomshi kuristik, mis neid mägesid lahutab, on sügaw, enam kui kakssada meetrit sügaw. Järsud, tihti siledad kui alati rahuliku Ospi järwe peegel, ulatawad mäeseinad kuni kuristiku põhjani. Põhja poole, kus kuristiku suu kitseneb, peab rändama igatüks, kes temast tahab üle saada. Lõunapool on üleminek küll lähemal, aga ülikardetaw. See algab ju shaelade piir, selle suguharu piir, kes nikkajdele, kelle piirides kuristik seisab, waenulik on.

Ja ometi käiakse sellest wahest, just kus ta kõige laiem on, nädalas seitse korda üle. Kes wõib seda juleta?

Ainult armastus!

Nik ja Remsa tunnewad saladust. Nad mõlemad on nikkajde suguharust, aga nende talud on üksteisest kaugel. Remsa külakene seisab allpool kitsast mäge nagu pääsukesepesa kalju küljes, Niki koduküla seisab siinpool mäekülge wastu Komi orgu. Kuid Lomsha kuristiku kaldal saawad Nik ja Remsa igapäew kokku.

Kui wärske hommikutuul uduloori on purustanud, läheb Nik oma lambakarjaga mägisele karjamaale. Lamedal aasal, mis kahe tunni tee kaugel kaljumägede jalal seisab, peatub ta.

„Kujmo, pane tähele,“ ütleb ta oma neljajalgsele seltsilisele, kes tihti targem on kui inimene. Ja Kujmo tunneb oma kohuseid. Ilus noormees aga rändab kaljuseina poole. Tema pigimustad silmad säravad rõõmus. On näha, et ta wastu läheb õnnele.

Kiiresti ronis Nik üles kitsale plaatoole, kus kahe kalju wahel kitsas lõhe seisis, kust ta wastasseinast sai üle waadata.

Päike oli juba idast lähenenud. Tema kiired katsid mäetipud oma kuldwalgusse. Ja Nik laulis oma hommikulaulu õhusse:

„Tere tulemast, mu päike,
walad tuld ka mäele.

Suur ja ilus oled sina,
kaunim kuid weel minu täht!“

Helid murdusid wastu kiwimüüre ja saatsid tugewa wastukaja kuni alla rõhelisse orgu. All aga räägiti: Nik wiib juba mäel.

Ettewaatlikult toetas noormees kaljulõhe pinnal ja wahtis üksisilmil Lomi kuristiku teisele osale. Kui kaua ta nõnda lamas, ei teadnud ta isegi. Wõimalik, et weerand tundi. Temal näis see olewat igawik.

Äkki ilmus teisele poole wari. Kohe selle järele tuli nähtawale noor neiu, kes naeratades teise kingu tasasele kiwile istus.

„Wiimaks ometi oled siin, Remsa, mu hing.“

„Ah, Nik, sa mu südame süda, täna pidin ma tegema kõweruse. Mulle näis, nagu oleks pikk Ill mind jälginud.“

„Mis see nuuskimine tähendab?“ küsis Nik pead tõstes. „Ehk on keegi teda palganud meid walwama.“

„Rahustu, Nik, mu armas,“ ütles Remsa pehmesti. „Sa tunned ju teda. Illi waewab alati uudishimu nagu kõiki meie suguharuliikmeid. Wististi tahab esimene olla, kes külas meie kohtamisest jutustab.“

„Nii süütu see asi minu arwates ei ole,“ wastas noormees, „igatahes, Remsa, mu silmade walgus, me peame olema walwel. Ah, kui kaua peame seda ilma eest weel warjama?!“

„Paraku peame weel ootama. Nüüd aga tahan ma järele waadata, kus Ill peitub.“

Remsa tõusis. Nüüd alles pääses ta sale kuju mägestikuelanikkude maalerlikus riietuses täiesti mõjule. Neiu pikerusest näost särased kaks pruuni silma, mida pikad ripsmed katsid ja mis walge otsaesisega seisid wastolus. Terawaks katuseks kujunenud tumesinine pearätik laskis näha üht osa kahele poole kammitud juukseid, mis kukla tagant pikalt üle kollasest kitsanahast jaki maha rippusid. Walge särk oli tal

rinna eest sarwhaagiga kinni pandud, ees kandis ta musta siidwillaga tikitud põlle, selle all paksu lõuendikuube, mis ulatas labajalani

Neiu kummardub pisut ettepoole ja waatab alla orgu,

„Ta läheb küla poole,“ ütles Remsa tagasi pöördes.

„Siis teen ma silla,“ wastas noormees rõõmsa liigutusega

Ta kargas ruttu jalule, lükkas ühe suure kiwi eemale ja wõttis selle alt lõhest kolm köit. Need oli ta Berati turult ostnud. Kui küsiti, mis ta nendega teeb, wastas ta, et tahab nendega kolme shaalot, oma peawaenlast, siduda. Ja Nikki kiideti selle eest.

Köie köie järele sidus ta ühe kalju külge ja wiskab nad siis üle kuristikku Remsale. See püüdis nad kinni ja sidus nad omal pool samuti kaljude ümber kinni.

Kolme kõrwustikku seatud köit mööda ronis nüüd noor albaanlane teisele poole kuristikku ja istus peagi kallima kõrwal.

Armastus, mis iga taewa all on leidlik, seob neid mägestikulapsi juba mitu kuud. Nad kuuluvad mõlemad nikkajde suguharru. Kuid sellegipärast pidid nad oma kohtamist warjama. Sest silmapilgul, mil mees neiu wanematega hakkab kaasawara suhtes tingima, ei tohi neiu enam ühegi teise mehega läbi käia. Ehk olgu siis, et kaup kokku ei lähe. Ilusat Remsat oli aga nüüd mõni aeg tagasi pika Illi sugulane Bib kosima hakanud. Sellepärast pidid Nik ja Remsa wäga ettevaatlikud olema. Sest aldaanlase silmad on eriti terawad.

Igapäew tarwitati armastusesilda, samuti kui täna. Nik istus neiu jalgade ees. Tasakesi ajasid nad juttu.

„Ja Bib tahab sind igal tingimusel?“ uuris Nik.

„Nii ma kuulen,“ wastas Remsa, „aga minu wanemad ei anna nii kergesti luba.“

„Nagu alati, teeb see mulle suurt walu.“

Kui päikesekiired mäeharjale otseti maha laskusid, sõid armastajad lõunat. Kumbki tüki kitsejuustu ja kuiwa maisleiba.

Siis hakkas Kujmo haukuma. Märk, et kari tahab joota.

„Tulen tagasi,“ hüüdis noormees ja

oli wälkkiirelt üle kuristiku roninud. Kui Nik jälle ilmus, tuli Remsagi jootmiselt tagasi. Jälle algas jutt, kuni Kujmo teistkorda haukuma hakkas.

„Ela hästi, Remsa, mu kullakene,“ sosistas Nik, „homme näeme üksteist jälle.“

„Jah, Nik, mu südameke, homme!“

Ei mingit suudlemist, ainult osutus käega ja Nik seisis warsti jälle teisel pool kuristikku. Köied tõmmati ära ja pandi jälle kiwi alla.

Uhel hommikul ootas Nik Remsa tulekut ilmaaegu. Tundide kaupa lamas ta kuristikuseina ääres, lootes, et armasatud neiu ilmuks. Päike tõusis ikka kõrgemale mäeharjade kohale, kuid igatsetu ei tulnud. Heameelega oleks Nik läinud üle kuristiku. Aga kes pidi köied kinni siduma, kui neiu polnud aitamas.

Kujmo haukus juba teist korda. Raske südamega lahkus Nik kallilt kohalt ja ajas karja külla. Kogu tee mõtisklest, miks küll Remsa polnud tulnud. Kas tõesti Bibi kosjal olid olnud tagajärjed?

Õötulekul hiilis Nik kitsast kaljuteed mööda alla külla. Wäikse platsil, kust järsk tee alla Remsa külla wiib, tuli talle pikk Ill wasta.

„Kuhu, Ill?“

„Sinu külla, et teatada uudist kogu sugukonnale.“

„Siis räägi, Ill!“

„Rofi, Remsa wenna, on üks shoela maha lasknud!“

Nik kahwatas. Siis küsis ta, kuna Ill täiskuu esimesi kiiri silmitses:

„Ja kes see oli?“

„Ei keegi teine kui Mert, kellega Rofil kord oli tüli olnud ja kes teda sest saadik luuranud,“ wastas Ill weendunult.

„Ja mis ütleb Bib selle kohta?“ küsis Nik.

„Temal on sellega ainult samapalju tegemist, kui kõigil meie taolistel meie sugukonnas,“ tähendab Ill. „Sa pead nimelt teadma, et tema läbirääkimine Remsa wanematega katkes, sest et Bib waene ja arg on. Sulle, Nik, teeb see teade muidugi meelega, mis?“

„Kust sina seda tead, Ill?“

„Hahah.“ naeris Ill. „Nagu ei oleks ma ise oma silmadega näinud, kuidas üks poiss Lomi kuristikust kõissilda mööda üle ronis!“

„Ja seda ei teatanud sa kellelegi?“

„Siinemaani veel mitte.“

„Siis waiki sellest ka nüüd, Ill. Ules-
tõusmise pühaks saad raswase lamba!“

— — —

Järgmisel hommikul polnud Nik enam kaljul. Uks tema omastest läks Kujmoga üles mäele. Nik ise oli kadunud. Külas sosistati: „Nik on otsimisel.“

Nii möödus mitu nädalat. Uhel õhtul astus Nik, püss õlal, kallima majja.

„Sen,“ ütles ta neiu isale, „sinu perekonna eest on kätte makstud. Mert ei ela enam.“

Tõusis rõõmuhõiske, millele ka Remsa kaasa hõiskas.

Weel tükk aega tehti kuristikule sild, siis loobuti sellest. Seda polnud enam vaja. Remsa oli Niki majja kolinud.

Reisijatele, kes sinna kuristikku äärde lähewad, jutustatakse alati seda sillalugu.

Hanedejagamine.

Wene kirjanik **Lew Tolstoi.**

Kord juhtus, et ühel talupojal ei jatkunud wilja. Mis teha? mõtles ta. Lähem õige ja küsin mõisahärralt.

Kuna ta ei tahtnud lossi minna tühjade kätega, wõttis ta hane kuudist, kúpsetas selle ja wiis ligi.

Mõisnik wõttis hane wastu ja ütles talupojale:

— Suur tänu hane eest, talupoeg. Ainult ei tea ma, kuidas teda jagada. Asi on järgmine: mul on naine, kaks poega ja kaks tütart. Kuidas jagada hani, ilma et ühelegi oleks tehtud ülekohut?

Talupoeg wastas:

Lase ma korraldan.

Ta tõmbas taskust noa, lõikas hane pea maha ja ütles härrale:

— Sa oled peremees, sulle kuulub pea!

Siis lõikas ta hane rootsu maha ja ütles prouale:

— Sinu ülesanne on kohal wiibida ja maja hoida; roots kuulub sulle.

Siis lõikas ta jalad maha ja jagas nad poegade wahel:

— Teile jalad, sest teie peate jälgima oma wanemate teed.

Tütardele andis ta tiiwad:

— Küllap peagi tõusete lendu; annan kummalegi teise tiiwa. Ja mis puutub minusse, siis wõtan ma ülejäägil

Nii sai talupoeg terve hane tagasi.

Mõisnik naeratas ning andis talupojale wilja ja raha.

Keegi rikas talupoeg kuulis, et härra oli annud waesele ühe hane eest wilja ja raha. Ta kúpsetas wiis hane ja wiis nad sama härra juure.

Mõisnik ütles:

— Tänan sind hanede eest. Kuid mul on naine, kaks poega ja kaks tütart: mina ise ka, meid on kokku kuus. Kuidas wõime wiis hane jagada nii, et ühelegi poleks sündinud ülekohut?“

Rikas mees kukkus mõtlema, kuid ei leidnud lahendust.

Härra laskis kutsuda waese talupoja ja käskis teda haned ära jagada. Waene talupoeg wõttis ühe hane, andis ta härrale ja prouale ning ütles:

— Teid on nüüd kolm, hani ühes arwatud.

Siis wõttis ta teise hane ja andis poegadele:

— Teid on samati kolm.

Siis andis ta veel ühe tütardele:

— Ja teid on jällegi kolm.

Kaks wiimast hoidis ta aga omale ja ütles:

— Mina ligi arwatud, ning meidki on kolm. Jagamine on õige!

Mõisnik naeratas uuesti ning andis waesele weelkord wilja ja raha. Rikka talumehe aga käskis ta wälja wisata.

Jamada kell.

Jaapani jutustus.

Täitena ja põruwatena heljusid kellaääled üle Jamada kergete majade.

„Sakatsa,“ laulis nende waskne keel, „Sakatsa, katsa, katsa . . .“ heljus ta.

All templis põlwas Josano, noor preester, Buddha kuhu ees:

„Anna andeks, Sa tark, anna andeks oma sulasele, kes on murdnud wande, mis sulle andis! Sakatsa on minu südame wõitnud. „Sakatsa,“ laulab kell, — „Sakatsa,“ sosistab tuul, — „Sakatsa,“ sulistawad wood kaldal, Sakatsa tõmpab mind oma juurde, Sakatsa, kõige ilusam kirsiois Jamadas!“

Josano kargas jalule ja jooksis oma majja. Seal wiskas ta oma preestriide õlgadelt ja riietus samurai siidkimonosse. Ta läks alla Sakatsa juurde, kes wägewam oli Buddhast.

Ta astus majja, mis kuulus Ruitarole ja mida Sakatsa oma heleda häälega elustas ja kus kõik ta jalgade ees lamasid. Tema oli seal käskyanna, ja ometi elas ta waid Josanole. Ta wõttis ta wastu oma kirsisuu magusa naeratusega ja tema mustad silmaterad läikisid walgetes mandlites peente siidripsmete all. Pead hoidis ta kergesti norus, nagu raskete mustade juuste koorma all, mis ta pealaele kunstlikult kuhja aetud, ja kummardas Josano, oma walitu, ees. Siis walmistas ta temale oma walgete, peente kätega teed, mis oli nii kibe, aga ometi joowastas ning teda kõike unustama pani peale Sakatsa; kõik waewad, kõik elumured, preestrikohused ja Buddha kadusid, ja tema jaoks oli olemas ainult weel Sakatsa, kes teda armastas.

Siis tuli armastajatele õnnetus. Sest Sadako, kes kord kuninganna olnud Ruitaro majas ja Sakatsat härra armastuse pärast wihkas, läks Buddha templisse raha ohwerdama. Ja seal tundis ta noores preestris, kelle hoole all kell seisis, ära samurai Josano. Rõõmuga teatas ta seda Ruitarole.

Jälle kandis õhtul kell oma „Sakatsa, Sakatsa“ armastaja teatena Jamada ilusamale kirsioiele, ja jälle nõudis samu-

raiks muutunud Josani sisselaskmist Ruitaro majja.

Nüüd awas herra ise temale ukse! „Härra tule minu majja, Josano! Sa ütlesid, et oled õilne samurai, ometi oled sa Buddha preester, ja sinule ei kõlba minu läwest üle tulla!“

Nüüd palus Josano luba Sakatsat jumalaga jätta ja Ruitaro wõttis ta palwe kuulda. Preester läks Sakatsa juurde ja nad sosistasid koos.

„Härra heida meelt, Sakatsa!“ sosistas noormees. „Homme, kui kell laulnud, rutta kõrgele sillale, mis wiib üle Sumida. Seal ootan ma sind ja me põgeneme Tokaidosse, kus meid keegi ei tunne, ja elame waid enestele!“

Sakatsa mustad silmad loitsid, kui Josano majast lahkus.

Kuid Sakado oli toa õhukeste paberseinte taga kuulnud ja armastajate kaewastust kuulnud. Tema teatas seda Ruitarole ja see otsustas preestri, kes ta maja kuninganna tahtis rööwida, tappa.

Josano walmistas põgenemisele. Siis läks ta templisse ja pani kella helisema.

„Sakatsa“ laulis kell, „Sakatsa,“ hõiskas ta, „Sakatsa!“

Siis tabas noortmeest palgatud mõrtsukate põueoda, ja kell jäi wait.

Mõrtsukad sidusid surnu kehaliikmed, wõtsid kella maha ja wiisid ta ühes surnukehaga sillale, mis kõrges kaares Sumida kohal seisis. Seal wiskasid mõlemad kokkuseotult jökke.

„Põgene nüüd, Josano! Laula nüüd, kell!“ nõõrisid nad ja läksid Jamadale tagasi, et saadud tasu riisiwiinana maha juua.

Kui Josano käsi kella wiimast korda oli helistanud, puges Sakatsa kose juurde.

„Kuhu tahad sa minna, Sakatsa, ilusaim minu lilledest? Kas tahad sa Josanot näha samuraiiides ja temaga põgeneda. Jää siia, sest tema lamab Sumidas kõrge silla all ja temaga ühes kell. Tema on sõna pidanud, aga mis kasu on surnul elawast naisest?“

Sõnatult wajus Sakatsa pea norgu ja ta kuulis käsku. Aga kui Ruitaro

magas ja temast und nägi, pistis ta temale oa südamesse.

Siis põgenes ta üle Sumida kõrgele sillale. Kuu helkis hõbedana selgetes woogudes; ta walgas levitas üle kella ja üle Josano mustade juuste.

„Sakatsa!“ laulis kell. „Sakatsa!“

„Tulen, armsam, tulen!“

Wood löid üle Sakatsa kokku . . .

Kolmsada aastat lamasid Sakatsa ja

Josano ning nende armastuse kuulutaja Sumida jõe põhjas, aga preestri patt Buddha wastu polnud ometi veel mitte lepitatud. Kaheksakümmend tuhat korda peab tema hing rändama, enne kui ta süüst wabaneb. Siis ühinewad armastajad paradiisis.

„Sakatsa,“ laulab kell; „Sakatsa!“ hüüab ta ja lõhkeb. Siis on ta kuulutajakohus täidetud

Argpüks.

Prantsuse kirjanik **Ed. Andoy.**

See juhtus neli aastat tagasi. Wladi Sorenew kandis noore wirisewa - wäri-sewa karwakimbu kõikuwast wagunist läbi. Tema taga turtsus ema, kollane löwi „Duchessa.“ Prisbane ja Gorik olid ta ristunud „Kaligulaks.“ See oli pidulik sündmus ja kogu tsirkus jõi sel puhul Normandia haput maaweini.

See eile õhtu oli waid paha wahejuhtumus. Muud midagi. Ometi oli „Kaligula“ juba eineajal luuraw ja tige. Ta urises tumedasti ja hoidis pead äraoowalt wiltu,

„Ilm!“ ütles Sorenew toitjale. „Loomal on külm.“

„Ta ei meeldi mulle täna hommikust“ saadik, wastas pois.

Õhtul tuli löwi hüpates jooksupuurist, seisatas ja mõirgas lühidalt publiku inimtüüri poole. Sabatutt peksis maneeshi liiwa. Ninassetungiwas loomahaisus mängis muusika gladiatoori-marssi.

„Koha peale!“ hüüdis taltsutaja terawasti ja kowasti. Ja veel kord: „Koha peale!“

Ta läks „Kaligulale“ kindlal sammul wastu. Loom, end poolwiltu hoides, löi urisedes kaks korda piitsale ja hiilis siis, kõht maas, puutünni juure. Ta oli rahutu kogu dressuurnumbri aja. Kui wana „Duchessa“ põlewatest rõngastest läbi hüppas, lahkus ta oma kohalt ja tema rinnast kajas tagasihoitud wõõras heli. Looma-piramiid lagunes. Wäike Bengaali tiiger tegi alguse. Mürisewa käteplaksutamise saatel läks ta elegan-

dilt ja pehmelt wõreukse poole ning puurist wälja. Teised järgnesid ja Sorenew kummardas sügawasti.

Nüüd oli ta üksi „Kaligula“ seltsis. Elajas ja inimene üksi heredas walguses, wõrestiku apras ringis.

Sorenew wiskas piitsa käest.

„Kaligula?“

See oli suur number. Plakaatseinad kisendasid seda ja tsirkus elas sellest. Maadlus löwiga.

„Kaligula“ tuli puutünnilt pikkamisi alla. Madalail jalul nagu hüppeks walmis. Tema terawate, heledate loomasilmade taga loitis roheline tuli.

„Allons,“ kisendas Sorenew.

„Kaligula“ tõusis waewaga tagujalgadele, nagu iga õhtu. Hambad seisid tal kollastena ja paljastena woldilise pealismoka all. Ta nagu kõikus: Sorene kahmas ta lakast kinni.

„Paigal!“ sosistas ta.

„Kaligula“ puhus talle terawat hõngu näkku. Siis kukkus ta ette poole kõige oma keha jõuga. Ta suured lõuad napsasid nagu tuge otsides meherinna poole.

Sorenew oli tagasi karanud. Tükk kalewit ja lõuendit rippus löwi suus. Siis mõirgas „Kaligula.“ Karedalt ja metsikult. Ja siis kähwas ta tugew käpp wastu Sorenewi wäljasirutatud käewart. Weriselt tõmbas ta küüned tagasi.

Üks naisehäääl kiljatas estraadil. Sadedad teised järgnesid. Kisas ja kääras kajasid paugud. Terawad orad tulid wõrede wahelt. „Kaligula“ turtsus ja

lõi wihaselt oraotsadele. Aga raud ja kisa ajasid ta jooksupuuri tagasi. Sorenew seisis üksi ja kahwatult maneeshis. Inimesed ümberringi kisendasid ja karjusid. Kollasesse liiwa tilkus raskesti weri hammustud käewarrest ja kaugel taga pool, tallides, möirgas „Kaligula.“

Sorenew hoigas.

„Kas käsi teeb walu?“ küsis Lydia, kes walgena tema woodi kõrwal istus.

„Pole kõnewäärtki, laps.“ Sorenew katsus naeratada. Aga ma olen Kaligula kaotanud.“

„Sa ei tohi temaga enam töötada, isa. Minupärast,“ lisas ta tasakesi.

Mees sules wäsinult simad. Nelja aasta sees oli loom temale armsaks saanud. Öhtu öhtu järele maadles ta temaga. Kaks põksuwat südant üksteise wastas. Kaligula oli nagu suur koer.

„Kuidas on lood?“ küsis direktor.

„Tühine asi,“ wastas Sorenew. „Küünehaaw, muud midagi. Töötan homme jälle nagu alati.“

„Aga Kaligulast loobuge. Näib minewat tigidaks. Kõige parem oleks ta ära müüa.“

„Tahan weel kord katsuda,“ ütles Sorenew kohmetult. „Tal oli täna waid paha tuju. Lähenew tali on selles süüdi. Lasen ta homme nälgida ja toidan teda siis ise.“

„Kuidas ise arwate, Sorenew. Soowin peatset paranemist . . .“

Järgmisel öhtul wiibis Sorenew maneeshis, terwitatud rahwa hõiskamisest. Käewars oli tal seotud. Reklaami põhjusel. Wajalik see poleks olnud. Loomade rühm ümbritses tede. Wäike, tumekollane „Filon“ balansseeris rullil wal tunnil nagu soku. Loomad tegid püramiidi ja „Ducharsa“ hüppas läbi põlewate rõngaste. Nagu iga öhtu. Ainult Kaligula puudus.

Ettekande lõpul ajas Sowanow loo-

mad piitsaga wõredegaga ümbritsetud käiku jälle tagasi. Muusika mängis tuschi ja direktor ilmus wõre uksest. Kõik jäid wait.

„Palume wabandust, me lõwi „Kaligula“ haiguse pärast peab maadlus inimese ja lõwi wahel ära jääma.“

Ta kummardas.

Katuse all wiimastes ridades tõusis rahutus. Hääled kajasisid läbisegamine. Kurjad, ahwardawad inimhüüded. Siis kajawas wali, piitsutaw hüüe :

„Kardab! ja siis: argpüks, argpüks!“

Direktor taganes kohkudes ja tõstis nagu wannutades käed. Sorenew oli kohmetanud. Hulga waikimine kinnitas hüüde. Sorenew ajas pea selga. Wõre najal nõjatas ahastades Lydia ja isa watas temale tarretult silma.

„Lase „Kaligula“ sisse“, ütles ta hääletult.

Neiu karjatas :

„Jumala eest, isa! Ta on täna näljane.“

„Tea, mis ma ütlen.“

Publikust tulid hääled :

„Ei, küllalt!“

Sorenew wõttis rahulikult käewarre ümbert sideme ja wiskas piitsa kõrwale. Waikuse tõi endaga lõwi kange, wapus-taw möirgamine. Pika minuti järele kõrises jooksupuur tugewate hüpete all. „Kaligula“ hüppas maneeshi. Silmapilgu pigistas ta silmad awara walguse ees. Siis hakkas ta rahutult wõre äärt mööda ringi jooksuma. Tema laiast rinnast tulid tõrkuwad toonid ja ta lakk oli harjastena püsti. Kaks tiiru tegi ta mehe ümber, ilma et teda oleks tähele pannud.

„Kaligula,“ hüüdis Sorenew pehmesti ja paluwalt. „Kaligula!“

Armastus looma wastu wärises mehe hääles.

Lõwi pööras pikkamisi pead ja laskus siis tigidalt puutünni taha maha.

Sorenew laotas käed laiali :

„Kaligula!“

Nüüd hüppas lõwi jalule ja purustas ainsa hirmsa hoobiga mehe pealuu.

Neli aastaaega.

Ungari kirjanik **Koloman Porzolt.**

K e w a d e .

Puud seisid juba lopsakas õierüüs. Lilledelõhn heljus kogu ümbruse kohal. Usinad mesilased ja erilased tuhnisid himulikult kewadelilledes esimeses õietolmus.

Margarete ja Hans jalutasid väljas Ofeni mägedes. Ja waatasid aegajalt üle mõne lattaia õitsewasse wiljapuu-aeda.

Margarete oli linna kooliõpetajanna, kuid waid ajutine. Ta oli kaheksateistkümmend aastat wana. Ja õnne eest, et ta ajutiseks õpetajannaks wõeti, tuli tal waja tänada waid oma soodustajat, härra wabrikuomanik Johann Balogh seniiori.

See tähtis mees oli üks kohalikkudest wõimumeestest, kel omawalitsuses oli suur mõju. Tema oli ka koolinõukogu esimees.

Johann Balogh junior walmistas enast politheknikumis esimese eksami wastu. Tema isa tahtis temast teha insheneri, kellele ta wõiks kord oma wabriku pärandada.

Margaretega sai ta nii tuttawaks, et neiut tihti kõiksugu soowituskirjadega kohtas isa eestoas. Ülemustel on alati palju tööd. Härra Balogh usaldas suurema osa protekstiooniasjust oma poja kätte, ja härra Johann Balogh junior oli see, kes Margaretele oma isa nimel selle ajutise koha sokutas.

Nad jõudsid villadelinnajao kõige suurema aia juurde. Õhk oli tiine wiljapuude õielõhnast.

„See siin on meie aed. Tulge sisse, Margarete: meie oleme siin nüüd üksi.“

Noored inimesed läksid aeda jalutama. Hans näitas neiuale villa tube. Nad tundsid, nagu kuuluks see villa, aed ja kogu maailm neile.

Hans ja Margarete armastasid üks-teist. Erandiwiisil leitakse pealinna naski weel õiget armastust, milles ei peitu ei omakasu ega arwestust.

Ei ole hea wabas looduses jalutada, nimelt kewadel. Looduse küpsew jõud ümbritseb inimest; inimestest kaugel saab inimene otsekoheseks, õigeks ini-

meseks; seal armastatakse kaalumata ja annutakse tundmustele ilma arwestamata.

Nad seisid villa werandal. Tundsid lõbu õitsewatest lilledest. Hans wõttis ühe käega Margarete paremast käest kinni, teiseaga ta piha ümbert. Siis wõttis ta tema iiusa pea oma näo juurde. Nende pilgud sulasid kokku. Nad suudlesid südamiikult ja kaua.

„Kas armastad mind?“

„Ma armastan sind!“

S u w i .

Hans lõpetas hiilgawalt oma esimese eksami politheknikumis. Isa andis temale tuhat shillingit suwiseks wälismaareisiks.

Hansul oli rahast hea meel. Ta igatses maailma näha, kuid tundis kahju, et pidi Margarete maha jätma.

Nad said salajas kokku. Ja kui Hans temale oma reisikawatsust jutustas, jäi neiugi kurwaks.

„Tule kaasa,“ ütles Hans.

Margarete silmitses noort meest imestades.

„Mida mind siis nii imestades wahi,“ ütles Hans, „sa tuled minuga. Sul on ju ka waheaeg. Ja raha teil maaleminekuks ka ei ole. Siin pealinnas aga on suwi hirmus palaw. Sina tuled minuga wälismaile.“

„Aga kuidas?“

„Nii, nagu oleksid sa minu naine. Wõi ei olegi sa seda juba?“

Ta kaelustas neiut õrnasti. Ja neiugi kaelustas teda

„Tunnen, et oled minu kõik ja mina olen sinu kõik.“

„No waata, wälismaile ei tunne meid keegi. Me ostame omale laulatussõrmused ja näitame igal pool, kuhu läheme, nagu oleksime meie mees ja naine.“

„See oleks naljakas!“

„Ja on proowiabieliu.“

„Ei, ma ei taha!“

„Jääd meelsamini üksi siia? Ja me ei saa üksteist enam kaks kuud suudelda?“

„Hans, sa tarwitad me armastust kurjasti!“

„Sullegi ei tee wäike reis kahju. Sõidame Berliini, Pariisi. Sina tuled minu seltsis wabrikutesse, mina lähen sinu seltsis koole tundma õppima, Ja siis lähme koos pildigalleriidesse.“

„Kui hea see oleks!“

„Ja me elame koos kui mees ja naine. Teeme pulmareisi.“

Ja nad sõitsid.

Minnes Wiinis hotelli, oli neil tunne, nagu oleksid nad olnud pagulased. Nad kartsid nagu oleksid nad midagi warastanud. Ja nad warastasid waid endid.

Nad waatasid üksteisele naeratades näkku ja nende silmad löid särama, kui nad oma laulatussõrmuseid waatasid.

Berliinis käisid nad juba käewangus nagu õiged abielulised.

Pariisis wiis Hans Margarete Rio de Rivolis peenese moeärisse:

„Palun peenet mantlit—minu naisele!“

Margarete tänas Hansu selle sõna eest õnneliku ja tänuliku pilguga.

Nende pulmareisi ei eksitatud. Wabrikutes, koolides ja muuseumides, kus nad käisid kohtasid nad harwa ungarlasi. Hans wiis oma sõbranna kerge-meelselt ka ühte öölokaali. Seal oli palju ungarlasi.

Seal kohtas ta oma isa mõnda sõpra ja ametiwenda. Hans maksis ruttu ja wiis Margarete koju.

„See koht pole sulle,“ ütles ta ja Margarete suudles teda kodus selle õrna tähenduse eest tänulikult.

Mesinädalad ei kestnud kaua. Hans sai isalt warsti telegrammi, millega ta teda tungiwalt koju kutsus, ettekäändel, et on haige ja et Hans wabrikus tema aset peab täitma.

Hans aimas, mis see telegramm tahtis ütelda. Isa oli sõpradelt wististi kuulnud, kelle seltsis ta Pariisis wiibib, ja sellepärast laseb ta tema koju tulla. Margaretele ei lausunud ta sellest sõnagi, et teda mitte rahutuks teha ja mesinädalate lõppu mitte tumestada.

Wiinis lahkusid nad. Siit sõitsid nad üksikult Budapesti, sest muidu oleks see silmatorkaw.

„Margarete, ma olen sulle toodud ohwri eest wäga tänulik!“ ütles Hans liigutatult ja suudles Margarete kätt.

„Ohwer? Sa oled ju mulle armas ja ma olin õnnelik . . .“

S ü g i s .

Margaretel algas õpetus. Ja ta korraldas oma kodu kahekordse hoolega, et Hansul seal külla tulles mugaw oleks.

Ta pidi oma leske ema toitma. Ja waene lesk ei sõandanub noore, rikka härra Baloghi sagedaste külastuste pärast pahandada.

Margarete ei ütelnud emale iialgi, miks rikka wabriku omaniku poeg neile tuleb, ja ema ei küsinud seda ka iial tütrelt. Nad olid Baloghi perekonnale tänuwõlgelased. Margarete oli ju nende abil koha saanud. Kui seda ei oleks olnud, oleksid nad wõinud nälga surra. Sestsaadik kui Balogh tema tütre eest seisab, on häda neist eemaldunud, nad wõiwad paremini süüa, neile jääb weel raha ülegi riiete ja wähemategi lõbususte jaoks. Wana, hea ema ei osanud muidugi wäljaarwata, et Margarete palk selleks ei jatkunud, waid et Hans oma sõbrannale tihti wähemaid kingitusi andis.

Margarete ei mõtelnud oma olukorra üle palju järele. Ta ütles enesele, et mõned inimesed elu üle nii palju järele mõtlewad, et hoopis unustawad elamise. Armastusel on täpselt sama määratud aeg kui surmal. Kord tulewad mõlemad, tee mis tahes, tõrju wõi ära tõrju.

Margaretele oli kõik tasutud, kui Hans tuli.

Siis jäi Hans ühel päewal tulemata.

Tema asemel tuli kiri. Selles teatas ta Margaretele, tema pidawat isa käsul weel kaks aastat Zürichi ülikooli minema. Tema pidawat kohe ära reisima ja nimelt ilma Jumalaga jätmata, sest et see liig palju walu tegewat. Ärgu pangu Margarete talle seda pahaks, aga ta pidawat sõna kuulma. Aga ta paluwat teda ikka enesele mõelda ja tahtwat temale tihti kirjutada. Temagi kirjutagu talle, sest ta ei tahtwat teda iial unustada.

Kui Margarete kirja luges, ei saanud ta sõnagi suust; mitte pisaradki ei tulnud talle silma. Ta wahtis waid suuril silmil tühjusesse.

„Ema ehmatas seda nähes, wöttis ta käest kirja ja luges.

„Mis saab nüüd?“

„Ainult see küsimus tuli ta suust.

„Mis saab nüüd? . . .“

T a l i .

„Mu austatud preili, ütles härra Johann Balogh senior tusesel häälel õpetajannale, kes tema juurde büroosse tulnud, „mul on teist väga kahju, aga ma ei saa teid aidata.“

„Teie ei saa mind aidata?“ küsis Margarete ehmatades.

„Ma tänan usalduse eest, mis mulle näitasite, ja ei anna teid ära. Aga ma kardan, aidata ma teid ei wõi ega saa. Soowitasin teid kord sellele ajutisele kohale, aga korra wastu ei saa ma teid kaitsta. Pealinna eeskirjad on väga walidad ja moraalsed. Kui õpetajanna lapse saab, ilma et oleks abielus, siis kaotab ta koha. Nii siis ei saa mateile teist nõu anda, kui seda, et kohalt ise lahkuksite ja mitte ei oota, kuni teid wallandatakse. Kui lahkute ise, siis wõib teil weel lootust olla jälle kohta saada. Nii siis pole teil muud walida kui: kas ütlete ise koha üles wõi saate lapse. Ses asjas ma teile nõu ei tea anda. See on teie oma asi. Tehke, mis arwate, Teist nõu mina teile anda ei teal“

Ütles ja pööras neiule selja.

Margarete lahkus murtult. Nuttes läks ta kodu poole, ei tahtnud sinna aga enne jõuda kui pisarad kuiwasid.

See oli ta wiimne samm olnud mee-
leheites. Ta oli läinud Hansu isa juurde nõu küsima.

Nüüd oli kõik otsas.

Koju jõudes ei suutnud ta ema küsimusele wastata, osutas waid, jäetagu ta rahule.

Ema lohutas teda: ärgu heitku meelt, seda olla teistele ka juhtunud. Armastus ei olla patt. Ja siis olla kirjakandja Zürichist ka rahakirja toonud, mis Hans saatnud. Kirjas olla tuhat franki.

Wana proua ulatas kirja ja raha wärisedes tütrele. See taganes ülbust tundes.

Kui alatud on ometi mehed. Muud nad anda ei oska kui raha.

Ta waatas klaasistunud silmil läbi jäälilledega kaunistatud akna wälja talwesse: wäljas oli kõik jäätunud ja tema südameski peitus weel waid jäätus.

Ema kaisutas teda lohutades:

„Küll tuleb weel kewade. Tuleb weel lillesid ja armastust! Selle raha eest osta oma terwis. Siis lõpeb tali. Sinu kannatus lõpeb ja kewade tuleb uuesti.“

Millal?

Andres Silla.

*Millal see küll oli, millal,
et ma seisin Andressillal,
waates waikseid wetewoole,
alt mis weersid järwe poole?*

*Palju aega sest ju mööda!
Palju aeg on teinud tööda.
Aga weel seal weereb wesi
nagu enne tasakesi. . .*

*Teised lapsed seiswad sillal.
Needki küsiwad kord: millal.
millal saan weel, kas ja millal-
seista armsal Andressillal?*

Mees Montevideoft.

Inglise kirjaniku T. C. Bridges'i romaan.

9

„Mina seda ei võta, ütlen Teile veel kord. Soovin waid, et kohe lahkuksite.“

Peetri waewaga tagasihoidud wiha puhkes.

„Teie naeruwäärt narr,“ ütles ta wihajelt.

„Kui ette kujutada, et selline olewus on minu onupoeg ja pealegi veel sir Anthony pärija. Näite kuuluwat hullumaija.“

Waewalt oli ta seda ütelnud, kui talle selgetis sai, et ta wea oli teinud. Tudor kahwatas tuhakarwafekš.

„Hull wõin ma juba olla,“ kirjendas ta, „aga ifka weel mitte mõrtsukas. Wälja, wõi ma hüüan abil!“

Sette aega silmitses Peeter teda. Tudor jaksas ärewuses waewalt weel jalul püsida. Ta pealmine huul krampus. Näis, nagu oleks talle mingisugune haigusshoog tulnud.

Polnud enam mõtet, oli Peetrile selge. Ta kehitas õlgasid.

„Mis teha oli, olen teinud asja korraldamiseks,“ ütles ta. „Tema oma süü on, kui asjad halvasti lõpewad.“

Ta pööras midagi jattamata ja läks treppist alla. Ta oli nii ärewuses, et midagi oma ümbrusest ei märganud, kuui ta wiimaks wäljas wihma käes jälle toibus. Silmapilgu seisus ta ja tõmbas sügawasti hinge.

Olen teinud, mis kõige paremaks arwasin,“ ütles ta kibedasti. „Nüüd aga olgu sellest küllalt.“

Ta tõmbas krae üles, wajutas kübara sügawamale silmadele ja läks hotelli tagasi, mitte Harcourti; sest ta oli enesele wähema ja odawama hotelli walinud.

Magamisele polnud sel õhtul mõeldagi. Tudori awalik süüdistus näitas, kuidas Wasfett töötas ja Tudorile oli pähe tagunud, et Peeter sir Anthony surmas süüdlane on. Peeter mõtiskles, kas Wasfett seda kahluist ku teistele rääkinud, ja seda mõteldes kerkis ta wiha selle mehe wastu kõrgele tipule. Ta pidi ühel wõi teisel kombel selle poisiga walmis saama ja ta laimusuul fulgema. Aga kuidas seda teha, oli talle weel täitsa selgusetu. Jasper, kes teda wististi nõu ja jõuga oleks aidanud, polnud Lõuna-Ameerikast weel tagasi tulnud.

Kui Peeter wiimaks magama jäi, nägi ta rasket und ja ärkas roidumult. Gineks wõttis ta tassil kohwi ja läks siis oma tupp tagasi pakkima. Tal oli nõu otsekohese Drackenhursti tagasi minna, et Joycele ja preili Sascellejele

oma kawatsuse luhtaminemisest teateid anda ja seal siis Jasperi tagasitulekut ära oodata.

Koputati ja ilmus kelner.

„Keegi härra soowib Teiega rääkida.“

„Peeter, kes parajasti pütsipaari korralikult kofku pani, pööras ruttu.“

„Kas wõis see Jasper olla?“ mõtles ta.

„Mis on selle härra nimi?“ küsis ta siis.

„Tema nime ei ütelnud,“ wastas kelner.

Weel enne kui Peeter midagi sai wastata, awati uks, kelner kadus ja sisse astus laiaõlaline, umbes wiiekümneaastane mees, kel olid hallid, lühikefeksloigatud murrud.

„Olen politseiinspektor Slayne Scotland Gardist,“ ütles ta. „Kas olete härra Peeter Carr?“

„Jah, see ma olen,“ wastas Peeter imes-tades.

Teine astus talle sammul lähemale ja pani käe ta õlale.

„Siis olete seega seaduse nimel arreteeritud,“ ütles ta tõstjelt.

„Mispärast?“ küsis Peeter lühidalt.

„Kui oma onupoja, sir Tudor Carr mõrtsukas,“ oli wastus.

28

Wanglas.

Ohm oli nii suur, et Peeter mehele ainult tarretult jaksas näkku waadata. Siis wiimaks leidis ta sõnad.

„Jah, kas olete hulluks läinud,“ ütles ta.

„Mina rääkisin eile õhtul Tudor Carriga ja lahkusin temast. . .“

Politseiinspektor katkestas ta jutu terawasti.

„Minu kohus on Teile tähelepantu juhtida sellele, et kõik, mis nüüd ütlete, Teile wastu süüdistusmaterjalina tarwitatakse.“

„Aga kas Teile ei ütelnud, et Tudor Carr surunud on?“ küsis Peeter häälega, kus helisefid kofkumine ja uudishimu.

„Laip wiibib weel Ringstreetil, härra,“ wastas inspektor

„Ja ra tapeti, ütlete?“

„Minul pole ühelegi küsimusele wastata, mu härra,“ wastas inspektor Slayne mõõdetud wilu wiisakusega. „Äi antakse Teile politseis teada ja seal lubatakse Teile ka enesele wõtta adwokaat.“

Peeter tõmbas sügavasti hinge. Mõtted keerlesid ta peas, nii et ta neid ei jõudnud eemaldada.

„Ja mis saab nüüd?“ küsis ta.

„Teie tulete minuga Bonifreedi wahkonda, kuhu esiti aresti jääte,“ vastas inspektor. Ja jatkas natukesel aja pärast: „Kas annate mulle sõna, et rahulikult kaasa tulete?“

Peeter hakkas heledasti naerma.

„Ega Teie ometi isegi usu, et sellisena nagu ole Teie käest putku panen,“ ütles ta.

„Hea küll, siis tulge, palun, just minu kõrval; all ootab auto.“

Reegi ei pannud neid tähele, kui nad autosse läksid. Peeter oli nii kohmetu, et midagi ei mõistnud mõelda.

Tudor surunud. Kes võis ta tappa? Mis pärast ja millal?

Need küsimused lendasid ta peast läbi, aga ei leidnud vastust.

Auto peatas.

Masinihulka astus Peeter autoist välja ja saatis Slayne üle pika korridori suure, lage-dasse aga õige puhtasse büroosse.

Reegi kuiwetu, sõjaväelase välimusega mees tõusis kirjutuslaua tagant.

„Siin on härra Peeter Carr,“ ütles Slayne.

„Härra Carr, siin on politseiinspektor Heathcote, kes Teile süüdistuse ette loeb.“

Heathcote näis Peetri oma filmadega, mis kui külm hall taemas välkusid, läbi puurivat. Ta võttis laualt dokumendi ja tegi selle lahti.

„...kuritegelisel mõttel ja teadliku kuritahtlikkusega, tappis nõndanimetatud Tudor Carri.“

Sõnad lendasid Peetri kõrvaist mööda, kes ikka veel pooleldi uimane oli.

„Teil on vabadus ühendusse astuda oma advokaadiga ja ka mõnesuguseid teisi teateid välja saata,“ jatkas Heathcote lõpetades, ja nüüd kõlas ta häälest inimlikum toon.

Peeter võttis kõik jõe kofku. Ta pidi Joycele viibimata teatama, mis sündinud. Nende vahel enam saladusi ei olnud. Ja siis oli waja kahe Calvertile teatust anda.

„Änan Teid, härra inspektor, tahaksin heameelega oma advokaadile sõna saata. Kas woin temale telefoneerida?“

„Olge nii lahke. Wõi kui mulle tema telefoninumbri annate, tehakse seda Teie eest.“

„Selborn 9087,“ vastas Peeter. „Calvert on ta nimi. Ja siis oleksin Teile tänuks tundi ning sulle eest, tahaksin heameelega kirjutada mõne kirja.“

„Seda võite teha oma kongis, härra Carr. Juhin Teie tähelepanu sellele, et kõik, mis kirju-

tate, Teie vastu süüdistusmaterjaliks tarvitatakse.“

„See ei puutu mulle, härra inspektor,“ vastas Peeter rahulikult. „Kui ma õhtul oma onu poja juurest lahkusin, oli ta sama terve kui mina ja Teie.“

Jälle heitis Heathcote pilgu ta näole.

„Mina sellest ei räägiks, kui ma oleksin Teie asemel,“ ütles ta uuriwalt. „Inspektor Slayne näitab Teile Teie kongi kätte.“

Peeter kehitas õlgu ja järgis Slaynele, kes ta väikesesse kongi wiis, mis ühtlasi elu- ja wõõbiruum oli ja mitte wäga eemaletõukawat mõju ei avaldanud. Wauglaadimud tuli inimesele alles raskest raudtrellisid akna ees waadates.

„Pean Teid kohuslikult läbi otsima, härra Carr,“ ütles Slayne poolwabandades. „Seda nõuab mu teenistus.“

„Oh palun,“ vastas Peeter ja tõstis käed. Inspektor kobas ta läbi ja võttis temalt kõik peale dokumentide ära.

„Asjad wõetakse hoiule,“ ütles ta, „ja Teie saate nende vastu kwiitungi kui midagi wajate, siis tarwitsete waid kolistada. Siin on paberit, tinti ja sulg.“

Peeter tänas teda ja inspektor lahkus, ust oma taga hoolega lukku pannes.

Nüüd oli Peeter esimesest heitumisest juba toibunud ja istus laua äärde Joycele kirja kirjutama. Ta kirjeldas neiuile kõik pikalt, mis eelmisel õhtul sündinud, ja rääkis awalikult oma tülist Tudoriga. Sellejuures sai temale selgeks, et asi kahetsajastajast naelast nüüd kõigile teatawaks sai. Polnud parata; oli waja asjadele näkku waadata. Igatahes oli talle lohutuseliks, et, mis ka sündis, Joyce ja Jasper ometi tema poole hoidsid.

Waewalt oli ta kirja lõpetanud, kui temale teatati Calverti tulekut. Tõsine nägu, mis Calwert näitas, heidutas teda uuesti.

„See on Teist wäga lahke, et nii ruttu tulite,“ vastas Peeter tänulikult, kui mehe kätt pigistas.

Härra Calvert filmitseks teda terawasti.

„Sellisel puhul ei wõi aega witta,“ ütles ta kaunis kuiwalt. „Isegi ainult perekonnanime pärast oleksin ma rutanud.“

„Teie arwate mind süüdlaseks?“ küsis Peeter.

Silmapilguks waitis Calvert, siis ütles ta rahulikult:

„Ei; aga ma pean Teile ütleva, et Teie

ütlemata elaw olete kõige wõimatumaid olufordi otsima.“

„Paraku Jumal! Ei saa midagi parata,“ ütles Peeter.

„Siin on mul pisut teine arwamine,“ vastas advokaat. „Praegustel oludel mõisite wae-

walt midagi rumalamat teha, kui oma onupoja juurde minna, uagu seda eile õhtul olete nähtavasti teinud."

"Muidugi käisin tema juures. Ja mul oli feks põhjust."

"Seda kuullesin hea meelega."

"Hea küll," mõtles Peeter, keda Calverti toon pahandab. "Aga emme kui ma oma loo jutustan, tahaksin teada, kuidas ja millal see mees on tapetud, kui ta tõesti tapetud on," jatkas ta.

"Rahthemata on talle käed külge pandud," vastas Calvert teravasti, "ta on tapetud just sama toas, kus Teie oot. Ja pealegi veel Teie keepiga."

Peeter kohkus.

"Minu keepiga?" Ta hingeldas. "Jähand Jumal, nüüd tuleb mulle meele. Olin nii vihane, et kepi sinna unustasin ja seda seni ei märganud."

Siis peatas ta filmapilgu.

"Palun wabandust, härra Calvert. "Nüüd ei imesta ma enam, et minu juures kahtlesite."

"Ei, Peeter, ei usu, et ma Teie juures ial olen kahelnud," vastas advokaat inimlikumal toonil. "Teie pole inimene, kes sellisele wilbakule teele võib sattuda. Aga ma võisin omale lõpuks kujutleda, et Teie, rääkides selle wiletsa, wäikse mehena, keda ma tunnen, enesewalitsuse kaotasite ja ta maha löite. Sest sama kerge kui kodujänesi oli teda ainu hoobiga surmuks lüüa."

"Just sel põhjusel ei oleks ma teda wõinud puutuda," ütles Peeter. "Aga ma pean awalikult tunnistama, et oma rahu kaotasin. Peate teadma, et ta mind "wargaks" sõimas ja ka muidu alandas."

"Ta nimetas Teid wargaks?" küsis Calvert.

"Jah, aga oodake, ma jutustan Teile kõik. Siis mõite ise otjustada. Kuid, palun, istuge, sest lugu on kaunis pikk."

Calvert tundis juba Peetri lugu kuii jama maani, kus Dick Wentry temale oma testamendis legaadi määras. Selle raha oli tema Peetri kindlustanud. Sest kohast hakkas Peeter jutustama ja seletas pikalt-laialt, mis tema Londoniise jõudmistest saadik oli sündinud. Ta kordas oma läbiväärtimise Tudoriga peaaegu sõna sõnalt.

Tähelepanelikult kuulas Calvert ja katkestas ta juttu waid üks wõi kaks korda lühikeste küsimustega. Kui Peeter lõpetas, istus Calvert mõne minuti waikselt, kuna ta sõrmed taskukella fetiga mängisid.

"Olete tõesti meeletu, et Tudori juurde lähete," ütles ta wiimaks. "Kas ei wõinud Teie siis mind paluda seda raha tagasi wiia?"

Peeter punastas.

"Minu armates oleks see nii paistnud, nagu oleksin ma ennast paha asja eest tahtnud hoida," vastas ta.

Calvert noogutas.

"Näen juba, mis armate," ütles ta lahkesti.

"Aga Teist oli see ikkagi lollus ja see on Teid nüüd saanud waga keerulisesse seisukorda. Peame wõtma kõige parema kaitseja, keda wõimalik saada."

"Kas armate asja siis nii tõsiselt?" küsis Peeter ruttu. "Ütelge, kas on minu wastu keegi tunnistaja?"

"Onnetul kombel — jah. Niipalju kui kuulsin, on kaks tunnistajat Teie ja Tudori tüli kuulnud. Esiteks ufsehoidja Besley ja siis veel keegi mees nimega Alherton, kes ülemisel korral elab. Mis puutub tõendustesse, siis on wõrk waga peenelt koetud."

Peetri näost oli kõik wärw kadunud. Talle paistis, nagu oleks ta seisnud hirmsa kuristikui ees.

Aga raskest seisukorras ilmus jällegi Peetri otjustamisjõud.

"Me peame õige mõrtsuka leidma," ütles ta. "Ja kui, Teie härra Calvert, minu arwamist tahate kuulda, siis on Bassett tema mõrtsukas."

Calvert wahtis Peetrile otja, nagu uskus, et see mõistuse on kaotanud.

"Bassett?" kordas ta. "Milline kummaline mõte! Mispärast? Tema on ju alati Tudori seltsis elanud ja Tudori surmaga lõpeb ka tema jissetulek. Kas Teile siis veel selge ei ole, et nüüd Teie pärtija olete?"

Peeter raputas pead.

"Ei wõi parata," ütles Peeter kangekaelselt. "Minu weendumus on kalsukindel, et Bassett nad mõlemad on tapnud, nii enne minu onu ja nüüd minu onupoja. Mina tean, et tema see oli, kes minu lastis laewale wiia. Palun ärge unustage, härra Calvert, et Bassett on ärakaranud sumitõoline."

"See võib olla," vastas advokaat. "Aga meil pole peale Teie tõenduse mingiugust tunnistust. Pidage seda meeles, härra Carr. Olen teiega ühel arwamisel, et Bassett waga ebameeldiw kelm on, aga Teie kahtlus, et ta mõrtsukas on, näib ometi olemat liig."

Ta tõusis, wõttis kübara ja kindab.

"Ei wõi aega kaotada," ütles ta. "Esimene ülekuulamine on homme hommikul. Lähen praegu kõhe Frank Colburne juurde paluma, et ta kaitsemise oma peale wõtaks. Tema on nooremate advokaatide hulgas kõige andekam. Nii siis nägemiseni kuni homseni!"

"Nägemiseni," vastas Peeter, "ja südamlit tänu Teile kõige waewa eest."

"Tänuks on siis veel aega, kui kõik juba

mõidetud," vastas Calvert kuivalt naeratades. "Pidage pea püsti, mu pois, ja kui Teilt homme küitakse, siis rääkige tött, tött, ainult tött!"

"Aga muidugi," ütles Peeter rahulikult. Aga pärast Calverti lahkumist oli tal ometi raske optimistlikuks jääda. Oli ju näha, et Calvert asjale tõsiselt waatas, ja kui ta siis mõtles kепile, tüüli ja kabele tunnistajale, nägi tulewit mustem välja. Ta kirjutas oma tähelepanematust, et kепi oli maha unustanud. Siis wiibisid ta mõtted Joyce juures ja rändasid temalt Jasperile. Temale paistis, nagu oleks Jasperi tunnistus temale väärtuslikum olnud, kui ühegi teise tunnistaja tunnistus.

Ta otsustas Jasperile kaablitelegrammi saata, aga ühtlasi tuli talle meelde, et tal Jasperi aadressi pole. Ta pidi Joyce paluma seda teha.

Jah, igaks juhtumiseks pidi ta nüüd Joycele telegrafeerima. Kõik see asi seisis järgmisel hommikul lehtedes, võis olla juba õhtulehtedes. Ja nii jai neiu asjast juba enne kirja teatust.

Ta kõlistas, lastis omale telegrammi formulari tuua ja kirjutas kõige pikema telegrammi, mis ta oma elus iial saatnud.

Siis tundis ta pisut kergendust, võttis raamatu ja katkus lugeda. Aga tunninäitaja ei tahtnud ega tahtnud edasi rutata, ja ta oli rõõmus, kui walmur uffe awas ja temale teatas Colburne tulekut.

Peeter nägi oma ees suurrt, saledat meest, kes toredasti rietatud. Tal oli kitsas, kummaliselt wärwitu nägu ja wäikesed unised silmad.

"Tere," ütles ta unise häälega, mis ta wafinud näoilmele täielikult vastas.

Peetri usaldus langes. Kas see oli mees, kelle kätte ta oma saatuse pidi usaldama? Kas pidi ta elu ja surm selle weretu, nooremehe tegemisele olemema?

29.

Jasper ei saada teateid.

Ettewaotlikult võttis Colburne istet. Pikamisi pani ta oma kübara ja kindad lauale. Tähelepanelikult kergitas ta püüsiääri, et triikwolt ei kammataks.

Peeter silmitses teda kaswama lootusetusega.

Kui Colburne wiimaks oma ettevalmistused oli lõpetanud, waatas ta tähelepanelikult klientile.

"Nii siis usute, et see Bassett on?" ütles ta wenitades ja pikkamisi.

Peeter kohmetas nii, et ei osanud midagi wastata. Wiimaks puristas ta:

"Härra Calvert on Teile siis juba kõik jutustanud?"

"Ja muidugi, aga ma tahaksin kõik weel kord teie enese suust kuulda. Nii siis, palun, jutustage kogu lugu weel kord."

Peeter oli Calvertile kogu loo üsfiikasjaliselt jutustanud, nii siis oli ta mäletus wärskendatud ja ta võis kogu loo peaaegu sõna sõnalt korrata.

Colburne istus ta ees kinnisilmil, teda mitte aimusti kord ekfitades. Peetri lõpetades silmitses noor adwokaat teda jälle uniseil silmil.

"Hm," ütles ta tasakesi. "Kummaline surimuri. Aga . . ."

"Kõik näis ta ärkawat

"Teie usute, et Bassett ärakaraand summitöblime Holt on?"

"Selles olen weendumud," vastas Peeter.

"Teie olete temaga maelnud, siis peaksite seda dieti teadma. Kui seda saaksite tõestada, siis langeks kõik süüdistus Teile vastu kottu. Nüüd weel kaks küsimust."

Colburne küsis wähemait tosin küsimust ja Peetri imestus kaswas, kuidas mees iga wahajuhtumist igast kandist usutles. Midagi ei paistnud tema ees warjule jääwat. Siis tegi ta oma taskuraamatusse mõned märkused ja tõusis.

"Wäga huwitaw asi," ütles ta. "Täna teen ma Bassettiga enam tegemist. Kohus järgneb ettenähtawasti alles kahe nädala pärast ja wahaeaga peame võimalikult kasutama. Teie kuulete minu järele nii pea kui midagi tähtsat olen leidnud. Seniks elage hästi!"

"Ometi palju parem kui välja näeb," oli Peetri otsus.

Pisut lohutatuna võttis ta raamatu.

Pärast lõunat tuli Joycele telegrammi:

"olen waene, armas pois. Saatsin Jasperile telegrammi. Dota mind homme. Joyce."

Pahast seisuforrast hoolimata oli Peetri südamesse jälle langenud päikesekiir, kui ta telegrammi luges ja selle siis põuetaskusse peitis. Joyce uskus teda ja peaaegu näis see olemat peaaasi. Ta oli täielikult unustanud, mis teda homme ootas.

Joyce ei jõudnud esimesele ülekuulamisele. Kui Peeter kaebeluse pingil kohtu ees istus, siis tundis ta olukorra olemat wastaku. Peale Calverti ei näinud ta kedagi tutawat. Kõigi nägudelt paistis waid uudishinnu. Kõik kuulajad sojistasid ja pomisesid, kuni see protokollikirjutaja kärelda hääle peale: "wait!" waitis.

Kohtuäik oli lühike ja formaalne. Inspektor Slayne jutustas lühidalt Peetri wangistamisest; siis kirjeldas inspektor Heathcote asjalugu politsei waatewinli järele lühidalt, lõpetades ettepanekuga, Peetrit eeluurimise ajaks wanglasse jätta.

Colburne tõusis ja palus, et ta klient

kautsjoni vastu wabastataks. Aga kohtunikud lükkasid ettepaneku tagasi. Kohe selle järele wiidi Beeter jälle kongi tagasi.

Minut hiljem on Colburne tema juures. Tal näis suur rutt olemat.

„Urge mõtte seda endale südamesse, härra Carr, et Leid ta kautsjoni vastu ei wabastatud. See on ainult wormiküsimus. Mul pole rohkem aega, on weel üks teine asi läbi töötada.“

„Kuidas on lugu Basfettiga?“ küsis Beeter.

„Siitamaani mitte midagi teada. Aga ma panin hea mehe teda walwama. Võite kindel olla, et me kõik teeme, mis võimalik on,“ jätkas ta ja ulatas Beetrile naeratades käe.

Tema käepigistus oli kõwa ja elustas Beetrit.

Beed noogutades lahkus Colburne.

Kell kolm pärast lõunat tuli Joyce.

Tema armas nägu näis päifepeaistat toowat tühja ruumi, ja teda riimal hoides teadis Beeter, et kõik selle vastu midagi ei tähendanud.

„See on kindlasti Basfett, Beeter!“ olid neiu esimesed sõnad.

„Seda arwan minagi,“ ütles Beeter, „ja olen rõõmus, et minu kaitseja Colburne seda ka usub. Tema laseb teda walwata ja katsub tõendusi saada, et Basfett tõesti on Jabez Holt. Ütleb, kui see tal õnnestub, siis langeb kogu süüdistus koku.“

„Kahlemata,“ wastas Joyce.

Beeter leidis, et neiu piisut kahwatu oli, aga ometi julgesti tulewikku waatata. Tal polnud ju aimugi kartusest, mida neiu eile ta telegrammi saades tuunud.

„Ja nüüd ütle mulle, kuidas see kõik tuli,“ jatkas Joyce. „Eugesin seda küll lehest, aga parem on seda juba sinu enese suust kuulda.“

„Siis pole ja minu kirja weel saanud,“ wastas Beeter. „Jätu, ma jutustan sulle kõik. Aga kõige pealt lase mind ennast tänada, et kobe tulid.“

„Kas ehk ujud, et mind mingifugune asi oleks takistanud seda tegemast?“ küsis Joyce mitte üsna etteheiteta. „Bealegi oli seda kergesti teostada. Täditatar Anna tuli ühes minuga ja me elame Campden Hillis tema majas.“

„Tema on suurepärane inimene,“ seletas Beeter waimustusega. „Ja nüüd tahan sulle kõik jutustada, mis sellest hädasohtlikust loost tean.“

Jutustus ei tahtnud lõppedagi. Joycel oli ifka jälle uusi küsimusi. Warajane talweõhtu hämarus juba, kui nende weskilus wiimaks toppas ja Joyce pidi hakkama mõtlema lahkimisele.

„Tulen kind igapäew külastama, Beeter,“ ütles ta lahkudes.

Beeter silmitses teda waiselt, kuidas ta nii

saledana tema ees seits. Kõik ta armastus siiras ta silmits.

„Ma pole kind sugugi wäärt, Joyce,“ ütles ta liigutatuna. „Mina, kes ma kõigis asjus ifka ainult effija osa esitan.“

Neiu tuli jälle tagasi, wõttis ta käela ümberbert kinni ja tõmbas Beetri pea alla.

„Sina oled minu mees, armsam Beeter,“ ütles ta tasafesi. „Ja see on mulle tähtjas asi.“

Pärast neiu lahkimist tundis Beeter üsindust kahelordset. Ta wihkas pealesunnituid tegewustest ja tundis seda rängemini, et ta elu alati oli olnud täis tegutsemiserõõnu. Päewad kadusid wenides ja kui Joyce teda ei oleks igapäew külastanud, Beeter oleks olnud otse meeheitel ja raskes seisuforras.

Kord wõi faks käis Colburne, aga uusi teateid ta ei toonud.

„Me ei saa sellele murjatule midagi teha,“ ütles ta ühel päewal temale kohatuna ärewusega. „Silmanähtawalt teab ta, et teda walwatakse. Aga lähemal laupäewal kuulen ma, kas ta tõesti teie onupojaga Uruguayst on tulnud. Siis oodatakse nimelt „Algomat“, millega Tudor Carr reisib, tagasi.“

Siis küsis ta:

„Bealegi, kas olete Jasper Lovellist midagi kuulnud?“

„Seni mitte sõnagi,“ wastas Beeter. „Eile saatsime talle jälle telegrami. Arwatawasti wiib ta siisemaal, kuhu telegraf ei käi.“

„Loodan, et enne teisipäewa temast midagi kuuleme,“ ütles Colburne lahkudes.

Teisipäew oli kohtupäew ja Beeter muutus ifka närwilikumaks, kui päew päewa järele mõõdus, ilma et Jasperilt sõnagi oleks kuulnud. Tuli laupäew ja temaga Colburne. See lord ilmutas tulija jälle oma harilikku ebawitjatat wiisi, kui Beetri juurede kongi astus.

„Head teated?“ küsis Beeter põnewalt.

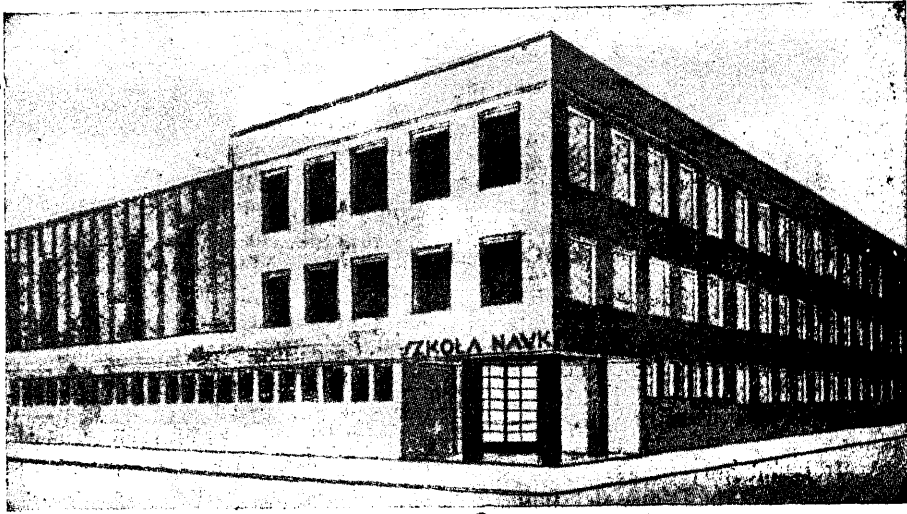
„Bahad ütles Colburne lühidalt ja wõttis taskust telegrammi, „Basfelt reisib ühes Tudor Carriga „Algomat“ Ingliseaale. Tema nimi seiab laewal reisirjate nimekirjas ja ka laewa ohwitserid mäletawad teda. Teie olete eefinud, härra Carr.“

Beeter oli nagu kivistunud.

„Mina ei suuda seda uskuda,“ ütles ta. Mida enam ma järele mõtlen, seda kindlamale meendumusele jõuan ma, et Basfett ja Holt üks ja sama ifik on.“

„Jah, see wõib nii olla, aga ma ei saa seda tõestada,“ wastas Colburne lühidalt. „Ja seega oleme kaotanud oma parima kaardi.“

„Beel,“ jatkas ta, „on meil ju ka teifi käes. Ja nende eest wõitleme, Carr. Äärmiseni wõitleme ja peame wõitlema.“ (Järgneb).

Poola arhitektuur. Warshavi
Poliitiliste Teaduste kool.

All ja kõrwal: näiteid Poola kunstist.

Teodor Axtentowicz. Izzy Pisarad

Zofja Stryjenska.
Mazurka - tsiiklist „Poola tantsud“

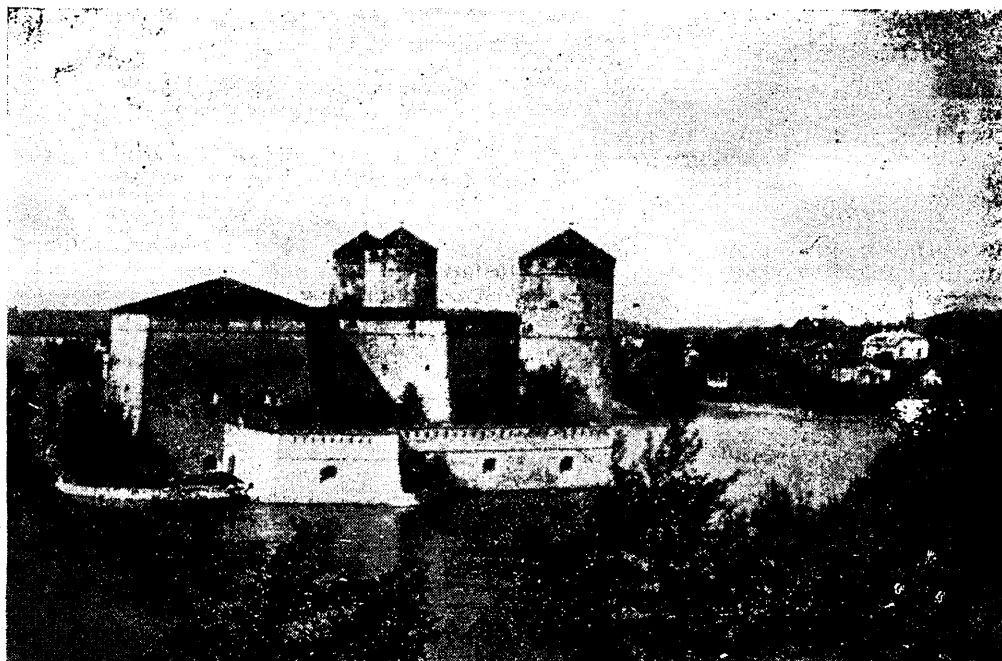
Poola rahwuspäha puhul.

3. mai on suurim rahwuspäha Poolas. 3. mail 1791. a. wandus kuningas truudust Seimi poolt wastu wõetud uuele Põhiseadusele. Kuigi uus põhiseadus ei suutnud päästa Poolat sise- ja välispolitilistest raskustest, muutus ta ometi loosungiks, mille järele sammusid kõik Poola wabaduswõitlejad — kuni saabus aeg, millal tükkideks kistud Poola wõis koonduda uuesti ühiseks iseseiswaks riigiks.

Emal, kes neljakuud sünnitanud.

Pilt Soomest: Savonlinna loss (ehitatud 1475. aastal.)

Tõtt ja nalja.

Jagamine.

Ema: „Mis sa tegid nende markadega, mis ma sulleest andsin, et ilusasti rohtu wõtsid?“
 Poiss: „Ostsin wiie marga eest kompwekke.“
 Ema: „Ja teised wiis marka?“
 Poiss: „Andsin õele, et ta minu asemel rohtu wõtaks.“

Löögiwalmis.

„Teie ülespidamine on wõimatu. Peaksin Teile andma raamatu „Peened kombed.“
 „Miks mitte, kui Te ise mõni minut ilma selleta läbi wõite saada!“

Plehkupanek.

Hullumaja uksekell heliseb. Uksehoidja avab ja näeb oma ees wastasmaja peremeest härra Maierit.
 „Nii, härra Maier? Mis on?“
 „Soowiksin teada, kas teie asutusest täna õhtupoolikul ei ole mõni hull plehku pannud?“
 „Kuidas nii?“
 „Tulin praegu majandusühisuse koosolekult linnast tagasi ja siis jutustas mulle mu kojamees, et üks wõõras mees ligi tunni aja eest minu wana naiseaga on plehku pannud.“

Müügitehnika.

Kena kauplus. Kena müüja. Kena ostjana. Ostab paari kenu sukke.
 „Kas tohin Teile ütelda,“ lausub müüja, „et siidiusside hulgas on kalk lahti pääsenud? Sellepärast saawad suka hinnad suuresti tõusma. Kui Teile sellepärast tohiksin soowitada . . .“
 Ja daam ostab kohe 12 paari siidisukke.
 Huwitatult silmitseb õpipõiss seda ja peab meeles ———
 Tuleb uus ostja. Nõuab wihmawarju. Õpipõiss toob temale neid ette.
 „Wõtan selle,“ otsustab ostja.
 „Palun wäga! Soowitaksin Teile aga, et neid kohe tosina ostaksite.“
 „Tosina?“
 „Jah, wihmawarjud lähewad lähemal ajal kallimaks, sest wihmausside keskel on kalk lahti pääsenud.“

Professor.

Uppuja kisendab wees:
 „Appi, appi! Ma ei oska ujuda!“
 Professor läheb kaldalt mööda ja hüüab temale etteheitwalt:
 „Mis Te karjute! Ka mina ei oska ujuda, aga kas ma siis sellepärast karjun!“

Eks ma öelnud.

Meil on palju eksmaöelnuid, palju tagasttargakssaanud, kes, kui midagi on luhtund, muud ei tea ial öelda, kui waid üks: eks ma öelnud? Ent kui abi wajasime, tarka nõu meil oli tarwis, labastki nad siis ei lausund, tibakestki nad ei teadnud. Möödub aga möll ja häda, wõi meid tabab raske saatus, siis neil suu on kohe lahti ja nad kõrgilt kehitades pajatawad: eks ma öelnud!

Koolirewideerimiselt.

Koolinõunik: „Noh, Kaasik, kas oled kord eeslit näinud?“
 Kaasik: „Ei!“
 „Oskad sa teda endale kujutleda? Wahest mõne pildi wõi raamatu järele?“
 „Ei.“
 „Aga sa oled wististi juba kuulnud, et eesliil on midagi õige pikka ja silmapaistwat. Mis wõiwad need olla?“
 Kaasik waikib.
 „Nüüd pane kord tähele.“ (Koolinõunik tõstab käed oma pea kõrwale püsti, eesli kõrwade pikkust tähendada tahtes.) „Ütle, mis on eesliil siin ülewal?“
 Kaasik: „Käed!“

Kõige tähtsam.

„Armsam, tule, pane oma käsi minu südamele. Ütle, mis sa tunned?“
 „Oo, midagi suurepärast. Rahakott täis raha!“

TELLIMISE HINNAD:		WÄLISMAILE:	
Aastas (24 nr.nr.)	Kr. 7.50	2 kuus (4 nr.nr.)	Kr. 1.60
1/2 „ (12 nr.nr.)	„ 4.—	1 „ (2 nr.nr.)	„ —.80
1/4 aast. (6 nr.nr.)	„ 2.25	Üksiknumber	„ —.40
		1/12 aastat	Kr. 10.—
		1/6 „	„ 5.—
		1/3 „	„ 2.50

Tellimisi wõtawad vastu kõik postkontorid, raamatukauplused ja „Romaani“ esitused.
 Talituse aadress: Tallinn, Müüriwahe tän. 16. Telefon 12-53.

Õigoid seletusi saatsid:

Talinnast: Arnold Aljas, Maria Aljas, R. Arnover, Anna Anso, Aleksander Aljas, R. Allisson, M. Braun, R. Buum, Heinrich Bork, Johannes Engmann, R. Eilman, K. Helstein, G. Hansmann, A. Hansmann, Karl Holzmeier, Liisa Hermann, E. Heinrichsen, F. Isajev, H. Johani, And. Janson, Konrad Kutpri, J. Kööp, Vold. Kokaselts, Rudolf Kivirähk, L. Kolik, Helmut Kasemets, Edgar Koost, O. Käär, Oskar Kanarbik, E. Kuuskimann, J. Kraiss, Hilda Kibuviits, Aug. Kaasik, Edmund Link, Agnes Luke, A. L. Friedrich Linholm, K. Müürisep, H. Mannov, Joh. Muruk, Anete M. E. Möllifer, Edgar Neumann, E. Nuurb, Irma Orav, Aug. Orav, Raymond Pritso, Lembit Pritso, H. Piel, Benita Pellein, Artur Pranno, H. Pops, Roland Pärn, Arnold Parts, Karl Parts, Prooso, M. Rekkim, Joh. Reinik, Johannes Rammo, Ludmilla Rätsep, Joh. Rätsep, Hans Reemann, Helene Reemann, P. Reimann, A. Süsslich, H. Sarapuu, Neeme Saarens, Elsa Tonska, M. Tedre, M. S. H. Teerik, L. Tõnisberg, A. Tulik, Oskar Tõlpt, Hilda Tõlpt, Edg. Tamberg, Joh. Torneo, Harald Tamm, Hans Veinberg, R. Veinberg, K. Vahtra, F. Vildt, Endel Vaademann, H. Vühner.

Tartust: Joh. Ehrlich, Johannes Jõgi, A. Joonas, Alfred Kuusik, I. Karro, A. Põllikse, V. Raud, Heinrich Tamberg.

Pärnust: E. Kevardt, Milda Küng, A. Koch E. Johanson

Viljandist: J. Jürman, K. Nõges, E. Neumann, P. Reimann, Magda Talinol, M. Takk.

Yõrust: Max Epp.

Tapalt: Iva Beta, H. Eokmann, Helmut Eimpaul, Erna Eimpaul, Ina Wassy, Aleks Kolga, Meri Laine, A. Stern, Arvel Saar, M. Simson, Ev. Steinberg, Arthur Strauss, Harald Truska

Paidest: Eugen Kõnnapuu, Vera Kukk, Elmar Krass, Mikk Uusna, Meeta Vau.

Rakverest: Harry Kängsepp.

Petserist: F. Rätsep, A. Valentin.

Narvast: A. Leppik. **Jõhivist:** Adele Kõlmallik, Olga Tamm. **Raplasi:** A. Koldits, A. Niggosson, K. Poomann. **Keilast:** A. Kutpri, Guste K. E. Varma. **Jänedalt:** Joh. Beddi, Joh. Abjan, Ida Abjan, Alfred Lõesner, Priidik Lõesner. **Jõgevast:** R. Terasmägi. **Saulest:** E. Sastok. **Saksist:** Arnold Strauss, A. Vasemägi. **Karksi Nujust:** E. Vanker. **Lau-palt:** A. Haas. **Kohilast:** N. Mikker. **Ko-dasuust:** O. Lipstok. **Amblast:** H. Baggi. **Riisiperest:** K. Pilberg, R. Pilberg. **Kii-ust:** Marie Tamberg, Arthur Tambreg. **Aeg-vidust:** Alfred Kokaselts, A. Tamberg, D. Prants, A. Prants, S. Tamberg, H. Tamberg, A. Tamberg. **Penujalt:** I. Mägi, E. Mägi, Johan Toom, Joh. Rebane, Joh. Sakk.

Hindmõistatuse Nr. 4 (142)

õigete lahenduste saatjate vahel korraldatud loosimisel võitsid: 1) Eesti Vabariigi loomispäevilt — **E. Wanker**, Karksi Nujust; 2) Reinhold Kask „Walik prantsuse novelle“ — **J. Ruus**, Tallinnast, Imanta tän. 10-3; 3) Eino Leino „Päew Helsingis“ — **Alfred Kokaselts**, Aegviidust. „Romaani tallitus“.

Rätsepaäri

MAX JOHANSON

Talinnas, Lühike jalg 6

Kõnnetraat 30-89

toatab oma austatud tellijaskonnale ning sellest huvitatuile, et saadeti **kevad- ja suveriidid** maitserikastes värvides ja suures valikus Londonist kohale jõudnud.

Austusega **M. Johanson.**

Jalanõudekauplus

Estoonia puistee, 11.

W. INGERMAN

Soovitab oma töökojas valmistatud igasuguseid moodsaid ja elegantseid jalanõusid võistlemata hindadega.

Pliseeritakse

kõige moodsamalt, korralikult ja kiiresti

Talinnas,

Suur-Roosikrantsi tän. 15, krt. 3

Indermitte.

Nurisejaid ja urisejaid

leidub Eestis alati. Eriti palju leidub neid nende hulgas, kes endid arwustajateks peawad ja „arwustamist“ oma monopoliks arwawad, ilma et nad ise aga seisaksid arwustaja kutse kõrgusel ja tunneksid küllalt põhjalikult maailma kirjanduse pärleid.

Ajakiri „Romaan“ on enesele algusest saadik sihiks wõtnud oma lugejaid tutwustada maailma parimate kirjanikkude teostega, niipalju kui ruum ja teised asjaolud lubawad. Ja et me oleme sõna pidanud, näitawad nimed, kelle töid „Romaanil“ õnn on olnud oma lugejatele pakkuda. Awaldame siin neilt nimedest **ainult osa**, et ka „arwustajad“ wõiks sellest weenduda.

A. Ady, Juh. Aho, Akuraters, G. Annunzio, H. de Balzac, H. Barbuss, G. A. Becquer, L. Biro, B. Björnson, G. Brandes, G. Deledda, R. Dehmel, C. Farrere, J. Galsworthy, G. af Geyerstam, Z. Grey, Bl. Ibanez, K. Hamsun, L. Hearn, T. Hedberg, B. Kellermann, R. Kipling, W. Korolenko, M. Kyber, C. Khayam, S. Lagerlöf, J. London, E. Leino, P. Loti, J. v. Maurik, G. Maupassant, Th. ja H. Mann, Pr. Mérimée, Mikkelsen, Multatuli, Poruk, S. Petöfi, E. A. Poe, Rainis, Roda Roda, Rolland, Rodenbach, W. Reymont, P. Rosegger, Standhal, Strindberg, Sabatine, Sienkiewicz, Tagore, Tucic, Tshehhow, Unamuno, Verhaeren, Wasow, Wilde, Wells, W. Whittmann, E. Zahn, Zeromski jne. jne. jne.

Meie kirjanduslik suund on leidnud elawat wastukaja ja sellepärast tahame seda ka tulewikus jatkata, kindel olles, et „Romaani“ lugejad seda pooldawad, nagu seda meie ajakirja lugejate arwu alaline kaswamine kinnitab.

Tellimisi, ka aasta algust hakatas, wõetakse iga päew wastu igas postiasutuses ja meie kontorist Tallinn, Müüriwahe tän. 16

Kôik, kes huwitawat, põnewat ja tuumakat lugemismaterjaali ihaldawad, leiawad seda rahwalikult toimetatud ajakirjas

== „ROMAAN“ ==